

2018

Almere 2.0

j
v
l
l
e
a
a
r
e
r
s
A
r
2.
0

Jaarverslag Almere 2.0 – 2018

Vastgesteld op 17 april 2019, door Bestuurlijk Overleg Almere 2.0

Inhouds- opgave

INLEIDING	7
1. VISIE, AMBITIE EN UITVOERING	10
1.1 Versterken Noordvleugel van de Randstad	11
1.2 Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer	11
1.3 Ambities, programma's en sleutelprojecten	13
1.4 Handelingsperspectief	15
2. HART VAN DE STAD	16
2.1 Station en Stationsomgeving	18
2.2 Rondje Weerwater	21
2.3 Versterken Almere Centrum	23
2.4 Floriade	26
3. LEER- EN WERKOMGEVING	28
3.1 Flevo Campus	29
3.2 Floriade Werkt!	35
3.3 Internationale Campus	36
4. ENERGY ON UPCYCLING	38
4.1 Upcyclecentrum (gerealiseerd)	40
4.2 Transitieprogramma Stedelijke Grondstoffen (gerealiseerd)	42
4.3 Competitie Upcycle City	43
4.4 Citylab Stedelijke Grondstoffen	44
4.5 Terugdringen voedselverspilling	46
4.6 Energiefonds	46
4.7 Stad zonder gas	47
4.8 Regie op Grondstoffen (aanpalend project)	48
5. CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME	50
5.1 Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort	51
5.2 Kustzone Almere Poort /Duin	53
5.3 Pampushout-Zuid (gerealiseerd)	56
5.4 Cultuur	57
5.5 Eden	58
6. VERNIEUWEND WONEN	60
6.1 Prijsvraag Who Cares?	62
6.2 Digitale zelfbouw Wikihouse	63
6.3 BouwEXPO Tiny Houses	64
6.4 Duurzame transformatie kantoren en maatschappelijk vastgoed	65
6.5 Circulaire bouw	66
6.6 BouwEXPO Floriade – Duurzaam, Digitaal en Betaalbaar	66
6.7 Bouwen voor de wereld	67

7.	OVERIGE PROJECTEN FVA	68
7.1	Doorontwikkeling StraatKubus (gerealiseerd)	69
8.	GROEN BLAUW	70
8.1	Pampushout-zuid	71
8.2	Weerwater	71
8.3	Nationaal Park Nieuw Land – Almeerse Poort	71
8.4	Eemvallei- Noorderwold	71
8.5	Almeerderhout	73
8.6	Wetlands Poort-Noorderplassen	74
9.	FINANCIEEL OVERZICHT FONDS VERSTEDELIJ KING ALMERE	76
9.1	Totale realisatie per project	77
10.	WONINGBOUW EN GEBIEDSONTWIKKELING	82
10.1	Woningbouw	83
10.2	Gebiedsontwikkeling Oosterwold	85
10.3	Gebiedsontwikkeling Almere Centrum Weerwater	87
11.	BEREIKBAARHEID	88
11.1	Stedelijke Bereikbaarheid Almere (SBA)	89
11.2	Wegverbreding Schiphol Amsterdam Almere (SAA)	91
11.3	Spoor - OV SAAL	91
12.	TOEKOMSTBESTENDIG ECOLOGISCH SYSTEEM MARKERMEER IJMEER (TBES)	92

Inleiding

In 2013 is Rijkstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer inclusief de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 vastgesteld. Hierin staan de regionale opgaven beschreven op het vlak van ecologie, bereikbaarheid en verstedelijking in de oostflank van de Metropoolregio Amsterdam. Ook zijn afspraken gemaakt onder welke condities Almere met 60.000 woningen kan groeien. De afgelopen jaren zijn op basis van deze afspraken al veel resultaten geboekt. Er wordt fors in het spoor geïnvesteerd om meer treinen te kunnen laten rijden. De verbreding van de A6-A1-A9 is in volle gang. De Markerwadden krijgen vorm. En ook in Almere zelf is het goed zichtbaar. De gebiedsontwikkeling Oosterwold is in uitvoering. Almere heeft twee hogescholen binnen de stadsgrenzen. En er is een serie sleutelprojecten vanuit het Fonds Verstedelijking Almere gestart.

2018 was een jaar vol groei, een jaar van oogsten en een jaar van nieuwe energie. Maar ook een jaar van nieuwe opgaven. Het herstel op de woningmarkt zette door en sloeg zelfs om in een grote krapte. In 2018 zijn net als in 2017 bijna 2.000 nieuwe woningen opgeleverd in Almere. Gezien het aantal grondverkopen is het de verwachting dat dit tempo de komende jaren wordt vastgehouden. In totaal zijn in Almere in de periode 2010-2018 bijna 10.000 nieuwe woningen gebouwd. Daarmee is inmiddels 1/6 van de RRAAM opgave voltooid. De roep om te versnellen klinkt steeds luider. Maar om de volledige opgave te realiseren is nog een grote inspanning nodig. De Almeerse nieuwbouwgebieden zoals Almere Poort en de 1e fase Oosterwold zullen rond 2025 voor het grootste deel afgerond zijn. Het activeren van nieuwe gebieden zoals Oosterwold Fase 2 (10.000 woningen), Almere Pampus (25.000 woningen) of het verder verdichten van het centrum is natuurlijk mogelijk. Maar voor al deze gebieden geldt dat dit meer vergt dan simpelweg starten met bouwrijp maken en verkopen. Het zijn complexe opgaven waarbij bijvoorbeeld een goede bereikbaarheid en een goed functionerende stad randvoorwaarden zijn. Daarvoor is het van belang de komende jaren aanvullende besluiten te nemen.

Want de groei van Almere is geen doel op zich. Het gaat over de manier waarop groei kan bijdragen aan een nog mooiere stad en een internationaal sterke regio. De groei wordt ook aangegrepen om een verdere verbetering van het voorzieningenniveau (onderwijs, cultuur, etc.) en het vestigingsklimaat in Almere te stimuleren. In 2018 zijn er op dit vlak mooie en betekenisvolle stappen gezet, onder meer middels de inspanningen vanuit het Fonds Verstedelijking Almere waarbij vol wordt ingezet op het versterken van het hoger onderwijs, recreatie & toerisme, de circulaire economie en het stadscentrum. Voor het eerst sinds lange tijd was ook een trendbreuk zichtbaar in de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen. In 2018 kwamen er zo'n 2.000 arbeidsplaatsen bij. Netto is de score van de afgelopen 10 jaar echter nog steeds negatief. Het versterken van het vestigingsklimaat vergt dan ook blijvende aandacht en inzet.

2018 was ook het jaar waarin er met een hernieuwde urgentie werd gesproken om een volgende stap te in de verstedelijking van de Oostflank van de Metropoolregio Amsterdam in het algemeen, en Almere in het bijzonder. In 2019 zal hier door de samenwerkende overheden een vervolg aan worden gegeven door gezamenlijk te werken aan de volgende stap van de in de Rijksstructuurvisie beschreven ambitie. Dat is de toekomst.

In dit jaarverslag staat het verleden nog even centraal. Er wordt weergegeven welke activiteiten hebben plaatsgevonden binnen het Programma Almere 2.0 in het jaar 2018. Er wordt inzicht geboden in de onderliggende programma's en sleutelprojecten. Ook wordt gerapporteerd over de voortgang op woningbouw en gebiedsontwikkeling en het programma bereikbaarheid.

1

VISIE, AMBITIE EN UITVOERING

1.1 Versterken Noordvleugel van de Randstad

De Noordvleugel van de Randstad is één van de belangrijkste motoren van de Nederlandse economie. De regio kan zich meten met andere topregio's in Europa. Het gebied kent veel mensen met talent en ondernemerszin, een grote diversiteit aan bedrijvigheid, goede infrastructuur via land, lucht en water en een zeer goede digitale connectiviteit. Bovendien is er een breed palet aan woonmilieus en landschappen aanwezig. Deze (internationale) toppositie is echter geen vanzelfsprekendheid. Het economisch krachtenveld verandert voortdurend. Het is van belang op deze veranderingen in te spelen of liefst zelfs vooruit te lopen om succesvol te blijven. Om deze regio nu en in de toekomst krachtig en concurrerend te laten functioneren, moet in het vestigingsklimaat in de hele Noordvleugel geïnvesteerd worden. Een forse groei van de woningvoorraad, meer diversiteit aan woonmilieus, een goede bereikbaarheid en unieke natuur- en recreatiegebieden zijn daarbij essentieel. In de gebiedsagenda Noord-Holland, Utrecht en Flevoland hebben de partners in de Noordvleugel samen met het Rijk vier majeure verstedelijkingsopgaven benoemd: de Zuidas, het gebied Schiphol-Haarlemmermeer, het Noordzeekanaalgebied inclusief Zaan- en IJ-oeveren en het Rijk- Regioprogramma Amsterdam Almere Markermeer (RRAAM).

1.2 Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer

De RRAAM opgave is uitgewerkt in de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer (2013). Het gaat om een drietal met elkaar samenhangende ontwikkelingen ten einde de concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad te versterken.

- Ten eerste wordt ingezet op het verbeteren van de (regionale) bereikbaarheid over zowel de weg (SAA: A1, A6 en A9) als het spoor (OV-SAAL). Op de langere termijn is de IJmeerverbinding als structurerend element opgenomen.
- Ten tweede wordt ingezet op de ecologische kwaliteit van het IJmeer-Markermeer (TBES). Hierbij is het toekomstperspectief een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving met aantrekkelijke natuur- en recreatiegebieden.
- Ten derde is beschreven op welke wijze Almere kan groeien.

Almere biedt immers goede mogelijkheden om een aanzienlijk deel van de geprognosticeerde lange termijn woningbehoefte van de Noordvleugel te accommoderen. In de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer is het toekomstperspectief voor Almere als volgt geformuleerd: Almere is een westelijk georiënteerde stad met circa 60.000 nieuwe woningen ten opzichte van 2010 en een forse groei van het aantal arbeidsplaatsen. Almere is volwaardig onderdeel van het regionale mobiliteitsnetwerk van de Noordvleugel. De IJmeerverbinding, een regionaal metroachtig systeem dat loopt tussen Almere Centrum (via Pampus en IJburg) en Amsterdam Zuid, is hierbij de stip op de horizon, gekoppeld aan de ontwikkeling van Almere Pampus. In het vervolgonderzoek worden meerdere alternatieven voor de ontsluiting van Almere Pampus meegenomen, waaronder ook een ontsluiting via de Hollandse Brug.

De ontwikkeling van Almere is een omvangrijke opgave. Het betekent naast woningen en infrastructuur, tegelijkertijd zorgen voor een sociale, diverse, aantrekkelijke en leefbare stad met een eigen profiel. De gezamenlijke ambitie is om Almere door te ontwikkelen tot

een stad waar het prettig is om te wonen, te werken en te recreëren. Om hooggequalificeerd personeel, bedrijven, kennisinstellingen en instituten uit binnen- en buitenland aan te trekken, wordt een diverse stedelijke omgeving ontwikkeld met zowel nieuwe goed ontsloten hoogstedelijke als landelijke milieus. De nieuw te ontwikkelen stadsdelen passen in het unieke meerkernige stadsconcept. Almere is een evenwichtige stad met een diverse bevolking en goede voorzieningen op het gebied van cultuur, onderwijs, sport en werkgelegenheid. Met haar jonge bevolking kan Almere human capital leveren aan de economie van de Noordelijke Randstad. Dit profiel zorgt voor een complementariteit in de Noordvleugel en daarmee voor een versterking van de internationale concurrentiepositie.

De ontwikkeling van dit toekomstperspectief is een opgave die uitstijgt boven de reguliere taken en verantwoordelijkheden van de afzonderlijke partijen. Alleen door een gezamenlijk optreden van de partijen, alsmede de gecoördineerde inzet van de middelen en instrumenten van de partijen kan deze opgave met succes worden opgepakt. Het vergt van de partijen een langjarige inzet. Op basis van de huidige prognose zal de ontwikkeling een periode van decennia vergen. Zowel de conjunctuur als de ontwikkelingen in de stad Almere en de metropoolregio zullen in die periode fluctueren en veranderen. Omdat de uitvoering betrekking heeft op een lange periode, is het van belang dat het project zowel in zijn visie als uitvoering met de conjunctuur en deze veranderingen mee kan bewegen. Dragende condities hiervoor zijn een bestendige bestuurlijke samenwerking van de drie partijen, een financieel kader en de keuze voor een organische strategie met een gefaseerde aanpak. De samenwerking is gericht op het organiseren en creëren van de juiste condities (geld, middelen en regelgeving) om deze uitvoering mogelijk te maken.

De organische strategie betekent dat er geen vaststaand eindbeeld of einddatum voor de ontwikkeling wordt vastgelegd, maar dat op adaptieve wijze, stap voor stap, naar het toekomstperspectief wordt toegewerkt. De marktvraag naar woningen en bedrijfslocaties is hierbij mede sturend. Op deze manier wordt een ontwikkeling in gang gezet die continu wordt afgestemd op conjuncturele ontwikkelingen en nieuwe inzichten kan assimileren.

Bij het organisch ontwikkelen past het volgen van een kansenstrategie. Dit vraagt om een open en proactieve houding van de overheden. Partijen hebben de ambitie om op deze kansen in te spelen, door op het moment dat deze kansen zich aandienen, eventuele belemmeringen weg te nemen, kansen ruimte te bieden en indien aan de orde kansen actief te ondersteunen. Aanvullend hierop zullen de overheden ook zelf ontwikkelingen initiëren om bijvoorbeeld de markt uit te dagen en te stimuleren. Dit is zowel van kracht voor de gebiedsontwikkelingen als de ontwikkeling van de voorzieningenstructuur.

1.3 Ambities, programma's en sleutelprojecten

Ten behoeve van het realiseren van de verstedelijkingsopgave zoals verwoord in de structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer is een negental bestuurlijke ambities voor Almere 2.0 geformuleerd. Hieronder staan deze weergegeven inclusief een korte weergave van de voortgang.

1 De stad ontwikkelt een grotere diversiteit in types leefmilieus en woningen, met een toenemende kwaliteit van de leefomgeving.

Inmiddels is 1/6 van de woningbouwopgave in Almere gerealiseerd (10.000 woningen). Het gaat om onderscheidende woonmilieus binnen Almere en binnen de Noordvleugel. Duin, een duinlandschap gelegen aan het IJmeer, is hiervan een goed voorbeeld. Maar ook groen-stedelijke, meer landelijke en dorpse woonmilieus die elders in het kerngebied van de Noordvleugel relatief beperkt beschikbaar zijn, worden in Almere op grote schaal aangeboden. De woningbouwopgave wordt voor het overgrote deel gerealiseerd door de gemeente Almere zelf. Daarnaast is een drietal gebiedsontwikkelingen beschreven binnen het Programma Almere 2.0

- Almere Oosterwold (in samenwerking met de gemeente Zeewolde, het Rijksvastgoedbedrijf, de provincie Flevoland en het Waterschap Zuiderzeeland)
- Almere Centrum Weerwater (ondergebracht in het Programma Versterken Hart van de Stad).
- Almere Pampus (studie wordt opgestart).

2 De economie wordt meer divers en daarmee vitaler, met een aantrekkelijker vestigingsklimaat en een toenemende werkgelegenheid.

De economische ontwikkeling van Almere blijft sterk achter bij de groei van de stad. Dit heeft effect op zowel het functioneren van de stad als op de bereikbaarheidsopgave (woon-werk balans raakt steeds verder uit evenwicht). Tussen 2008 en 2013 was sprake van een dalende werkgelegenheid. Sinds 2014 is er weer sprake van lichte groei, met 2.000 extra arbeidsplaatsen in 2018 als voorlopig hoogtepunt. Het is nodig de komende jaren vol in te blijven zetten op het versterken van het vestigingsklimaat. Zowel door directe stimulering economische ontwikkeling (vitaal centrum en voorzieningen) als voorzieningen die ondersteunen (onderwijs, cultuur, etc.).

3 Almere is via weg en OV voor bewoners en bedrijven steeds beter bereikbaar, zowel binnen de stad als met de regio.

Er zijn de afgelopen jaren grote stappen gezet in het verbeteren van de regionale bereikbaarheid. Zowel via de weg (A1, A6, A9) als het openbaar vervoer (OV SAAL). De komende jaren wordt nog volop geïnvesteerd. Ook met betrekking tot de binnenstedelijke bereikbaarheid van Almere zijn goede resultaten geboekt. Op de Middellange Termijn (2020-2030) staat de bereikbaarheid opnieuw onder druk. Voor de Lange Termijn (2030+) is nog geen keuze gemaakt.

4 Het aanbod van voorzieningen wordt groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de behoeften van (huidige en toekomstige) inwoners.

Het hoger onderwijsaanbod in Almere wordt steeds breder. Daarnaast wordt ingezet op een aantal bijzondere plekken met betrekking tot recreatie en toerisme (Nationaal Park Nieuw Land, Eden en Kustzone Poort). De ontwikkeling met betrekking tot cultuur

blijft vooralsnog achter. Gezien de samenhang met vestigingsklimaat, leefomgeving en samenleving is het wenselijk vol in te blijven zetten op het versterken van het voorzieningenaanbod.

5 Het groenblauwe raamwerk groeit in kwantitatief opzicht mee met de stad, en wordt gevarieerder en beter benut voor maatschappelijke functies.

Er wordt volop gewerkt aan het (door)ontwikkelen van het groenblauw casco van Almere (Pampushout, Eemvallei, Nationaal Park Nieuwland). Ook zijn stappen gezet in het realiseren van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem Markermeer IJmeer. De Lange Termijn ontwikkeling van dit laatste project is nog niet geborgd.

6 De samenleving wordt meer divers, met een relatief sterke toename van nu nog ondervertegenwoordigde groepen (qua leefstijl, inkomen en leeftijd).

Almere heeft de afgelopen jaren stappen gezet naar een meer diverse bevolking. Wat betreft leeftijdsopbouw sluit Almere steeds beter aan op de rest van de regio. In opleidingsniveau en huishoudenssamenstelling wordt Almere langzaam maar zeker steeds meer divers. Het gemiddelde inkomen blijft achter bij de rest van de regio maar de ontwikkeling is positief.

7 Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.

Over de volle breedte van de ontwikkeling wordt ingezet op samenwerking met burgers en instellingen. In de gebiedsontwikkeling binnen Almere is dit goed verankerd met de ruimte voor zelfbouw (particulier opdrachtgeverschap) en bijvoorbeeld Oosterwold. Ook binnen de projecten die vanuit het Fonds Verstedelijking Almere wordt veelal gewerkt met kaders die door bedrijven, burgers en instellingen ingevuld kunnen worden.

8 Energie- en watersystemen worden duurzamer.

De capaciteit van zonnepanelen gaat ongeveer gelijk op met die van de rest van de regio. In het Sleutelproject Stad zonder Gas wordt onderzocht het gehele stadsverwarmings-systeem op aardwarmte kan omschakelen. Almeerse huishoudens produceren per inwoner meer afval, maar scheiden het afval beter dan in de rest van de regio. De hoeveelheid restafval (niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval) is in Almere neemt sinds 2010 sterker af dan in de rest van de regio. Tot slot wordt sterk ingezet op het versterken van Circulaire Economie in Almere.

9 Het vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren (zie 1 t/m 8) kent een eigen profiel, met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek in de Noordvleugel.

In de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 (2013) is een achttal thema's beschreven waarbinnen deze ambitie gestalte dient te krijgen: Onderwijs, Cultuur, Sport, Economie (en Floriade), Duurzaamheid, Groenblauw, Stedelijke Bereikbaarheid Almere en de concurrentiepositie bestaande stad. Tot slot is in de, in 2015 vastgestelde Lange termijn Investerings Strategie Almere (LISA), gekozen de realisatie van Almere 2.0 langs twee strategielijnen en een kansenstrategie plaats te laten vinden:

- Growing Green Almere: een gezonde en groene stad.
- Stad van experiment: (ruimte voor) het nieuwe pionieren.

Om het in de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer geschetste toekomstperspectief, de bijbehorende ambities en de strategie zoals ontwikkeld in de Lange termijn Investerings Strategie Almere (LISA), te bewerkstelligen wordt over de volle breedte van de verstedelijkingsopgave geacteerd.

De geformuleerde ambities en thema's zijn geoperationaliseerd in zeven programma's. Deze programma's bevatten, naast reguliere beleidsmatige inzet, ook een aantal (sleutel) projecten. De sleutelprojecten worden (deels) mogelijk gemaakt met een bijdrage vanuit het door Rijk, provincie en gemeente gezamenlijk ingerichte Fonds Verstedelijking Almere. Hier wordt in navolgende hoofdstukken verslag van gedaan.

1.4 Handelingsperspectief

De afgelopen jaren hebben het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeente Almere en de gemeente Amsterdam intensief met elkaar opgetrokken om op de oostflank van de MRA de condities te scheppen voor het versterken van de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel. Daarbij heeft de focus sinds 2013 gelegen op de uitvoering. Zowel binnen het FVA als op de woningbouw.

Inmiddels is 1/6 van de RRAAM opgave voltooid. De roep om te versnellen klinkt steeds luider. Maar om de volledige opgave te realiseren is nog een grote inspanning nodig. De Almeerse nieuwbouwgebieden zoals Almere Poort en de 1e fase Oosterwold zullen rond 2025 voor het grootste deel afgerond zijn. Het activeren van nieuwe gebieden zoals Oosterwold Fase 2 (10.000 woningen), Almere Pampus (25.000 woningen) of het verder verdichten van het centrum is natuurlijk mogelijk. Maar voor al deze gebieden geldt dat dit meer vergt dan simpelweg starten met bouwrijp maken en verkopen. Het zijn complexe opgaven waarbij bijvoorbeeld een goede bereikbaarheid en een goed functionerende stad randvoorwaarden zijn. Daarvoor is het van belang de komende jaren aanvullende besluiten te nemen.

Vraagstukken die daarbij aan de orde komen:

- Wat zijn de verstedelijkingslocaties de komende 10 jaar. En wat is er nodig om deze te activeren?
- Wat zijn de benodigde bereikbaarheidsmaatregelen?
- Welke afspraken zijn nodig om Almere een evenwichtige groei te laten doormaken?
- Op welke wijze worden nieuwe vraagstukken, zoals de energietransitie, meegenomen?

Gezien de scope en samenhang van deze vraagstukken is ook de gemeente Amsterdam toegetreden tot het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0. Eind 2018 is in dit gremium besloten een nieuw Handelingsperspectief Oostflank MRA op te starten waarin de uitvoering voor de periode 2020-2030 beschreven staat. In december is gestart met het opstellen van een plan van aanpak hiervoor. Dit zal voorjaar 2019 in besluitvorming worden gebracht.

2

HART VAN DE STAD

Om Almere op de lange termijn een rol als onderscheidende kern binnen de grootstedelijke regio Amsterdam te laten vervullen, passend bij de positie van de op één na grootste stad van de MRA, krijgt het hart van de stad de komende jaren een forse verstedelijkingsimpuls. Ook in de economische structuurversterking van Almere speelt het centrum een voorname rol. Er wordt toegewerkt naar een voorzieningenniveau en functiemix die horen bij een stad van 200.000 tot 300.000 inwoners. Het gebied wordt zichtbaar en voelbaar als hart van de stad, zal een sterkere regionale betekenis krijgen en wordt dé ontmoetingsplek voor zowel bewoners als bezoekers.

Almere Centrum: het hart van de stad neemt in toenemende mate een belangrijke plek in, zowel binnen Almere als binnen de regio. Belangrijk vanuit de opgaven zoals verwoord in het coalitieakkoord 2018-2022 van de gemeente Almere, 'Met liefde voor Almere'. Belangrijk hierbij is de opgave: versterken van het vestigingsklimaat, waarbij in de uitwerking veel meer nadruk op werkgelegenheid op informele werklocaties komt te liggen. De informele werklocatie is Almere Centrum. Het versterken van werkgelegenheid is ook prioriteit binnen de door college en de gemeenteraad in 2019 (Q1) vast te stellen 'visie en aanpak Stationskwartier'. Deze visie is ook passend binnen de ambities van zowel de provincie als van het Rijk om verstedelijking vorm te geven rondom infrastructurele knooppunten. En hier naast werkgelegenheid ook bovenregionale voorzieningen van excellente kwaliteit en passende woonmilieus te realiseren. Waardoor bij knooppunten concentratie van hoge ruimtelijke kwaliteit, economische ontwikkeling en bereikbaarheid kan plaats hebben. Passend binnen deze visie vindt ook de wereldexpo Floriade, in het hart van de stad plaats.

Bereikbaarheid van het hart van de stad is een groot goed. Deze bereikbaarheid is goed, met de investeringen in de A6 en met uitvoering van de gemaakte afspraken in het kader van OV-SAAL. Het is wel zaak deze afspraken (m.n. OV SAAL) tot uitvoering te brengen.

Het programma kent naast een grote verdichtingsopgave, vanuit het Fonds Verstedelijkend Almere de volgende sleutelprojecten:

- Met het project **Station en Stationsomgeving** wordt ingezet het benutten van de economische potentie van de stationslocatie, het versnellen van de woningbouwopgave in het gebied en het werken aan de entree functie voor de stad. Het gebied wordt getransformeerd naar een plek passend bij de groei in reizigersaantallen en ontwikkeling van de stad. Het station functioneert hierbij als vliegwiel voor de knooppuntontwikkeling en vice versa.
- Met het **Rondje Weerwater** worden de noordoever (Almere Centrum) en de zuidoever van het Weerwater met elkaar verbonden. Ook de recreatieve en economische potentie van het Weerwater wordt beter benut en betrokken bij de binnenstadsontwikkeling.
- De beste binnenstad van Nederland wordt verder ontwikkeld door het **Versterken van routing en pleinen/hotspots** als verblijfsgebieden in **Almere Centrum**, specifiek hierbij de verbinding tussen Station(somgeving) en Floriade (via de Esplanade) door middel van de 'Groene Loper'.
- De provinciale bijdrage aan de **Floriade** wordt toegekend via het FVA.

Verdichting – ontwikkelstrategie Almere Centrum

Naast de gedefinieerde sleutelprojecten wordt er vanuit het Hart van de stad invulling gegeven aan de verdichtingsopgave van Almere Centrum door middel van uitvoering van de in 2017 vastgestelde ontwikkelstrategie. Deze ontwikkelstrategie geeft duidelijkheid over welke ruimtelijke opgaven op korte en welke op (middel) lange termijn worden opgepakt en welke prioriteit hebben voor een kwalitatieve doorontwikkeling van Almere Centrum tot kloppend hart van Almere en in de regio. Prioritering is de ontwikkeling van de Stationsomgeving, de entrees van het centrum, via in eerste instantie het gebied rondom het gebouw de Voetnoot (Cinemadreef) en de bebouwing van de Hospitaalg garage (5.2), versterking hoofdroute centrum (Groene Loper) en waterfront Weerwater / Esplanade. Uitgangspunt hierbij is dat de functies die op deze locaties worden toegevoegd Almere Centrum in zijn geheel versterken maar ook de directe omgeving van deze gebieden.

Tevens is deze ontwikkelstrategie één van de bouwstenen voor het in 2019/2020 op te stellen handelingsperspectief Almere 2.0.

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Versterken Hart van de Stad					
Programmasturing lijn 1	-482	-356	-250	-250	-1.338
Station en stationsomgeving	-698	-1.202	-5.400	0	-7.300
Almere Centrum	-713	-1.787	-1.500	-200	-4.200
Rondje weerwater	-2.594	-8.734	-5.534	-289	-17.151
Floriade	0	0	-2.450	-2.000	-4.450
Floriade Bruggen	-69	-3.231	0	-50	-3.350
Floriade Dialogue	0	-50	-50	-50	-150
Totaal	-4.556	-15.360	-15.184	-2.839	-37.939

2.1 Station en Stationsomgeving

Almere Centrum is het grootste intercitystation aan de Flevolijn en heeft daarmee een belangrijke functie in het openbaarvervoernetwerk van de regio. De verblijfs waarde, ontmoetings waarde en daarmee ook de economische waarde van het stationsgebied blijven echter achter bij de groei in reizigers aantallen en de ontwikkeling van de stad. Met het oog op de ontwikkelingen in Almere Centrum en de Floriade in 2022 wil de gemeente, in samenwerking met partners, het station en het omliggende gebied transformeren tot visitekaartje van de stad. Verschillende partijen zoals NS, ProRail en diverse vastgoedeigenaren ontwikkelen samen met de gemeente Almere en de provincie Flevoland plannen voor de korte en lange termijn.

Doelstellingen

- Het verbeteren van de stationsomgeving als aantrekkelijke plek in de stad om te wonen, werken, studeren, ondernemen en verblijven.
- Het verbeteren van de stationsomgeving als comfortabel en optimaal functionerende schakel in de deur-tot-deurreis.
- Station en stationsomgeving door ontwikkelen tot een aantrekkelijke entree/plek van ontvangst en daarmee een visitekaartje van de stad.
- Optimaal benutten van de economische potentie van het knooppunt Almere centrum.

Resultaten 2018

De vernieuwing van het station

Dit project is gericht om op de korte termijn tot een stevige verbetering in kwaliteit en belevingswaarde van het huidige station te komen en de basis te leggen om op de lange termijn de stationsomgeving te kunnen transformeren tot een betekenisvol regionaal knooppunt dat past bij de ambities van stad en regio.

Begin 2018 hebben de betrokken partijen (NS, ProRail, provincie en gemeente) in een intentieovereenkomst afspraken gemaakt om gezamenlijk de kwaliteit en de belevingswaarde van het Station Almere-Centrum en directe omgeving te verhogen. Voor de korte termijn (tot 2022: Floriade) is hiervoor een pakket van maatregelen afgesproken. Daarnaast zijn ambities geformuleerd waaraan het station voor de komende jaren (tot ca. 2030) aan zou moeten beantwoorden. Als eerste stap in het project is in samenwerking met de betrokken partijen een integraal ontwerp opgesteld voor het station en directe omgeving, een ontwerp wat zowel aan de minimale eisen maar ook aan de langere termijn ambities (tot 2030) kan voldoen. De Raad is in november 2018 geconsulteerd op de ontwikkelrichting die het ontwerp beoogd. Vaststelling van het ontwerp is voor de zomer 2019. Aandachtspunt hierbij is de financiering van het project. Behalve de geraamde investeringen vanuit het FVA (1^e en 2de tranche) financieren ook NS en ProRail het project en wordt nog in gezamenlijkheid onderzocht hoe het project financieel sluitend te krijgen. Zie hiervoor o.a. BO MIRT besluitvorming in najaar 2018. Doelstelling is het integraal ontwerp voor 2022 afgerond te hebben.

STATION - STATIONSHAL IMPRESSIE

Stationsomgeving

Deze gebiedsontwikkeling zet in op het benutten van de economische potentie van de stationslocatie. Centraal staat hierbij het versterken van het werkklimaat en vestigingsklimaat in het gebied en in de stad. Het versterken van de entree functie voor de stad en het versnellen en intensiveren van het bouwprogramma in dit gebied, gericht op knooppuntontwikkeling en vestiging van nieuwe werkfuncties en voorzieningen van regionaal, bovenregionaal en zelfs (inter)nationaal niveau. Gelet op de positie van Almere in de noordvleugel/MRA is dat realistisch. Deze potenties worden bepaald door de bereikbaarheidscondities van dit gebied en door de ligging van het station als onderdeel (de entree) van het centrum van Almere. Om dat te kunnen realiseren wordt gewerkt aan transformatie van dit gebied naar een dynamisch gebied waarin een mix van wonen, werken en stedelijke voorzieningen in een hoogstedelijk karakter wordt gerealiseerd in een setting waarin veel aandacht is besteedt aan de inrichting van de openbare ruimte en aansluiting op het vernieuwde station. Het realiseren van een hoogwaardige noord-zuidverbinding door het station moet leiden tot een logische koppeling van de noordzijde aan de zuidzijde van de binnenstad, waardoor de Stationsomgeving met recht de entree van de regio, van Almere en van de binnenstad wordt.

STATION - FIETSENSTALLING IMPRESSIE

Voor de ontwikkeling van de Stationsomgeving werkt de gemeente aan een visie en strategie voor de verdere doorontwikkeling/transformatie van de stationsomgeving tot een knooppunt voor Almere en voor de regio. Kern onderdelen van deze strategie zijn: ruimtelijk, economisch, samenwerkingsverbanden met de markt en andere overheden en financieel.

Vooruitblik

Station

In 2019 wordt het integraal ontwerp ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Aan de hand van dit integrale ontwerp worden vervolgens alle maatregelen verder vertaald naar acties, planning, financiën en trekkerschap. Bindende afspraken hierover worden in 2019 vastgelegd in realisatieovereenkomsten met de partijen.

Stationsomgeving

In 2019 (Q1) wordt de visie en aanpak voor het stationsomgeving inclusief ontwikkelkader Randstad en Wisselweg vastgesteld in college en voorgelegd aan de gemeenteraad.

2.2 Rondje Weerwater

Het Weerwater is de centraal gelegen waterplas van Almere. Aan de noordzijde geflankeerd door Almere Centrum en aan de zuidzijde door het toekomstige Floriadeterrein. Met haar groene oevers, strandjes en sportieve mogelijkheden is het Weerwater nu al de plek waar Almeerders graag recreëren. Met de Floriade 2022 in het vooruitzicht is er de uitdaging en de kans om het Weerwater tot dé plek te maken in de stad, waar Almeerders, bezoekers en passanten komen om te sporten, te recreëren en elkaar te ontmoeten. Met het Rondje Weerwater worden de noordoever (Almere Centrum) en de zuidoever van het Weerwater met elkaar verbonden.

Doelstellingen

- Het Weerwater onderdeel maken van Almere centrum.
- Het recreatieve potentieel van het Weerwater benutten.
- Verbinding van het centrumgebied met de Floriade(wijk).

Resultaten 2018

Na de besluitvorming in 2017 over de totaalvisie Rondje Weerwater is de sport en recreatie track (het verbindende concept van het Rondje) uitgewerkt in een definitief ontwerp. Het eerste deel van de track in het Lumièrepark is in de eerste helft van 2018 aangelegd en nadert de voltooiing. Voor realisatie van het deel langs de Stedenwijkboulevard zijn de plannen afgerond in afstemming met omwonenden.

In 2018 is het Definitief Ontwerp voor de Esplanade uitgewerkt in twee varianten. Een basisvariant, en een variant waarbij vastgoedeigenaar Unibail Rodamco Westfield (URW) naast de bestaande Foodpassage en Foodhal-concept ontwikkeld. Omwille van de snelheid in uitvoering is gekozen om tenminste de basisvariant uit te voeren, waarbij het later inpassen van het Foodhal concept mogelijk is. Ook zijn gesprekken gevoerd met de initiatiefnemer voor een horeca-vestiging in de pocket aan de waterkant.

ESPLANADE IMPRESSIE (PLEIN 06)

Het aanbestedingstraject voor de brug naar het Weerwatereiland is in 2018 doorlopen en afgerond. In oktober konden Almeerders een keuze maken uit de 2 ontwerpen die door de jury als beste waren beoordeeld. Met de winnende partij is een overeenkomst gesloten en worden voorbereidingen getroffen voor het opstarten van de werkzaamheden.

WEERWATERBRUG

Vooruitblik

In 2019 wordt het eerste deel van de track rond het Weerwater in het Lumièrepark opgeleverd. Het deel langs de Stedenwijkboulevard gaat in uitvoering (loopt door tot in 2020). Voor het laatste deel aan de zuidkant worden in 2019 de inrichtingsplannen afgerond, en kan ook voor dit deel de voorbereiding van de uitvoering starten.

De start van de werkzaamheden aan de Esplanade is voorzien vanaf september 2019, direct na het EK Triatlon, en zullen worden afgerond in augustus 2020, voor het WK Triatlon. Ook de aanleg van de brug naar het Weerwatereiland zal in 2019 starten.

2.3 Versterken Almere Centrum

Jaarlijks ontvangt het centrum meer dan tien miljoen bezoekers uit Almere en de regio vanwege het gevarieerde en eigentijdse aanbod, de eigen sfeer, het gemak, de gastvrijheid en de bijzondere evenementen. De uitvoering van de zogenoemde 8-pleinenstrategie heeft met de metamorfose van Belfort tot een levendig horecaplein zijn eerste successen opgeleverd. De waardering voor het centrum stijgt. Niet voor niets is Almere Centrum uitgeroepen tot 'Beste Binnenstad van Nederland 2017 – 2020', in de categorie middelgrote steden. Door toevoeging van programma's zoals woningbouw groeit het aantal gebruikers van het gebied. Er wordt ruimte gegeven aan transformatie van leegstaande panden, verdichting op diverse plekken. Om de levendigheid en sfeer verder positief te beïnvloeden wordt gestreefd naar een uitbreiding van commerciële, culturele en maatschappelijke voorzieningen. Zo worden meer bezoekers naar het centrum getrokken, wordt hun verblijfsduur verlengd, zullen zij meer gebruik maken van de voorzieningen en wordt zo de omzet verhoogd.

EVENEMENT ALMERE CENTRUM

Doelstelling

Almere Centrum groeit uit tot een kloppend hart voor bewoners en bezoekers uit stad en regio door:

- Toevoeging van sterke publiekstrekkende winkels, evenementen en het versterken van de verblijfs- en belevingswaarde.
- Verbetering van de routing in het centrum om het publiek te verleiden het hele centrum te laten beleven en langer te laten verblijven dan gepland (loper en pleinenstrategie).
- Een zeer goede bereikbaarheid (auto, ov en fiets).
- Toevoegen van programma's zoals woningbouw.

Vanuit het FVA is vooral de focus op realisatie van de Groene Loper, versterking van routing en pleinen / hotspots die de Stationsomgeving verbindt met de Floriade (zuidover Weerwater), via de Esplanade.

Resultaten 2018

Groene Loper

In februari 2018 is gestart met het Next Level traject samen met de centrumpartners. Een onderdeel is de conceptontwikkeling van de Groene Loper: een sport-, spel- en wandelroute waar bezoekers even in de luwte van het centrum kunnen komen en mensen elkaar kunnen ontmoeten.

De Groene Loper is hierin uitgewerkt in een concept waarbij tevens de vertaling naar de 8 pleinenstrategie is gemaakt. Een samenhangende visie over de 8 pleinen in Almere Centrum en de verbinding tussen deze pleinen, waarbij ieder plein een eigen identiteit krijgt passend binnen het concept voor de groene loper.

Uitwerking Pocketpark (stadhuispromenade)

Voor de stadhuispromenade is het thema “het groene tussenuur”, een plek waar je even bij komt van werk, studie of het shoppen.

In 2018 is programma van eisen opgesteld, een bureau geselecteerd, Lola Landscape en een schetsontwerp opgeleverd. Van belang zijn de ideeën van de daadwerkelijke gebruiker. In september 2018 is daarom een uitgebreid communicatie/ participatieplan ontwikkeld, met verwijzing naar online platform tussenuurinAlmere.nl.

PARTICIPATIE STADHUISPROMENADE

Uitwerking Stationsplein (onderdeel van sleutelproject Station) en Esplanade (onderdeel van Sleutelproject Rondje Weerwater)

Bij het ontwerp van de directe omgeving van het station is het opgestelde concept Groene Loper en de beoogde identiteit van het stationsplein (en Mandelaplein) meegenomen in de uitgangspunten voor de ontwerp opdracht. Ook bij de Esplanade is dit verwerkt in de definitieve plannen.

In 2018 is met de samenwerkende partners in Almere Centrum en met de Ondernemersvereniging Almere Centrum (OVSA) verder invulling gegeven aan de marketing van het gebied en de activiteiten in het centrum, ter versterking van de beleving van de Groene Loper.

Vooruitblik

In 2019 zal het concept Groene Loper worden vertaald naar concrete afspraken (maatregelen en investeringen) tussen de samenwerkende centrumpartners. Deze afspraken worden in de komende jaren uitgevoerd. Aan het bureau the Mothership gevraagd om aanvullend op het concept van de Groene Loper een visie op mogelijke toepassing van beeldende kunst te maken. Voor de zomer 2019 leveren zij een totaal concept met de volgende onderdelen:

- Heldere omschrijving van de visie.
- Voorstel voor het marketing communicatie plan.
- Kosten indicatie voor de realisatie.
- Financiering strategie.
- Roadmap met duidelijke omschrijving van de vervolgstappen.

In 2019 wordt er verder gewerkt aan invulling van de 8 pleinenstrategie.

PLEINENSTRATEGIE EN KERNWAARDEN CENTRUM

Voor de Stadhuispromenade, het Stationsplein (inclusief Mandelaplein) wordt er een definitief ontwerp opgeleverd en aanbesteding voor realisatie gestart. Voor de Esplanade wordt een bouwteam ingericht en start in september 2019 de uitvoering van het definitief ontwerp.

2.4 Floriade

Floriade 2022 is een expositie en evenement georganiseerd door de Nederlandse land- en tuinbouwsector. Het centrale thema van de editie 2022 is: de Groene Stad van de Toekomst. Op aarde wonen 7 miljard inwoners, waarvan meer dan 50% nu al in steden woont. Naar verwachting neemt dit toe tot 70% in 2050. Floriade agendeert de mondiale vraagstukken van de stad en exposeert tal van innovatieve oplossingen. Deze oplossingen worden aangeboden door Nederlandse bedrijven alsook gerenommeerde steden van over de gehele wereld. De Floriade geeft invulling aan het versterken van het Hart van de stad, met het evenement in 2022 en de stadswijk na afloop, inclusief het beter benutten van (de oevers) van het Weerwater voor de stad (Rondje Weerwater).

Bij het groene, duurzame karakter van de Floriade en de beoogde latere gebiedsontwikkeling horen duurzame, innovatieve bruggen. Hiertoe is de markt uitgedaagd om met innovatieve, circulaire ontwerpen te komen voor de vier bruggen die in het gebied moeten worden aangelegd. De winnende ontwerpen krijgen de kans om hun showcase tijdens en na de Floriade aan de wereld te presenteren.

De provincie Flevoland heeft de provinciale bijdrage van €10 miljoen aan de Floriade ondergebracht in het Fonds Verstedelijking Almere. De eerste € 5,5 miljoen zijn reeds aangewend, onder andere aan de bruggen. De resterende € 4,5 miljoen wordt in de periode 2019-2021 ingezet. Nadere invulling van deze middelen komt tot stand in dialoog tussen provincie, Floriade BV en gemeente.

In 2018 is er een hackathon georganiseerd om zoveel mogelijk innovatieve, circulaire ideeën te genereren voor de bruggen in het Floriadegebied. De hackathon was bedoeld om breed kennis uit de markt, bedrijfsleven, wetenschap, overheid, etc. op te halen en te trechteren naar reële opties waar het gaat om bijvoorbeeld innovaties in samenwerking, eigenaarschap, aanbestedingsvormen en materiaalgebruik. Ook is het de bedoeling informatie uit de hackathon en het verdere (leer)proces van de innovatie bruggen te gebruiken in de landelijke opgave Stroomversnelling Bruggen. De uitgaven voor de realisatie van de afzonderlijke bruggen worden na 2018 verwacht.

FOTOGRAAF ANDRE PRINS

FLORIADE TERREIN

3

LEER- EN WERKOMGEVING

Een sterke, diverse en kwalitatief hoogwaardige onderwijsstructuur is een levensader voor elke stad. Almere wil een stad zijn waar alle mensen hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen, een leven lang. Een stad waar het onderwijs naadloos aansluit op de arbeidsmarkt, waar ondernemerschap en innovatie floreren en waar Almeerse jongeren in hun eigen stad kunnen blijven wonen om te studeren. Een stad waar kennisinstellingen, bedrijven, studenten en werknemers zich graag willen vestigen omdat hier altijd goede werknemers te vinden zijn, er een innovatief en ondernemend klimaat heerst en in samenwerking wordt gewerkt aan nieuwe kennis en producten. Goed onderwijs betekent economische groei van een stad en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en (jonge) mensen.

Binnen deze programmalijn wordt ingezet op het stimuleren van kwalitatief goed en aantrekkelijk onderwijs, op talentontwikkeling en op kenniscirculatie tussen onderwijs, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Dit doen we met de sleutelprojecten Floriade Werkt!, Flevo Campus en Internationale Campus. Het programma Leer- en Werkomgeving van Almere 2.0 gaat het derde jaar in. Waar de eerste twee jaren vooral in het teken stonden van opstarten van de drie sleutelprojecten, zal 2019 in het teken staan van de verdere uitrol en realisatie.

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Versterken leer- en werkomgeving					
Programmasturing lijn 2	-430	-250	-250	-250	-1.180
Floriade Werkt	-499	-965	-250	-286	-2.000
Flevo Campus	-2.923	-4.236	-3.618	-3.423	-14.200
Internationaal onderwijs	0	-307	-2.158	-535	-3.000
subtotaal	-3.851	-5.758	-6.276	-4.494	-20.380

3.1 Flevo Campus

Flevo Campus is een initiatief van vier partijen, Aeres Hogeschool Dronten/ Almere, AMS Institute, de provincie Flevoland en de gemeente Almere. Flevo Campus voert regie op het samenspel van onderzoeken, opleiden en ondernemen, wat uiteindelijk moet leiden tot nieuwe kennis, producten en diensten.

Doelstellingen

Bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken samen in Flevo Campus aan vernieuwing van het stedelijk voedselsysteem. Het is de ambitie om in 2022 een uitstekende kennisinfrastructuur ontwikkeld te hebben met een University of Applied Science waar topopleidingen worden gegeven en waar (internationale) studenten, spraakmakende wetenschappers, lectoren en hoogleraren aan verbonden zijn (kennishub). De Aeres Hogeschool wordt hiertoe versterkt en de vestigingen in Almere en Dronten zullen programmatisch meer gaan samenwerken. Met het living lab wordt ruimte geboden om te pionieren, kennis toe te passen en te innoveren.

Met Flevo Campus willen we komen tot:

- Uitbreiding en versterking van hoogwaardige 'groene' kennisfuncties in Almere (internationale studenten, topopleidingen, spraakmakende wetenschappers, succesvolle promovendi).
- Versterking van de lokale en regionale economische structuur door kennistoepassing van bedrijven, die daarbij op maat gesteund worden door kennisinstituten als AMS en Aeres.
- Vestigen van een internationale reputatie als groene, veerkrachtige stad, die functioneert als (wetenschappelijke) praktijkwerkplaats voor stedelijke voedselvoorziening, o.a. gericht op het beperken van gezondheidsrisico's voor burgers.
- Toewerken naar een duurzaam voedselsysteem in de stad/regio.

Flevo Campus laat in de praktijk, op het raakvlak van stad en polder, zien hoe stedelijke voedselvoorziening in slimme combinatie met vernieuwingen in de landbouw leidt tot een beter leefklimaat in steden en gezonde burgers.

Resultaten 2018

2018 is een belangrijk jaar geweest voor Flevo Campus. Dit jaar stond in het teken van de verdere ontwikkeling van een kennishub en living lab en er is toegewerkt naar het vergroten van de (inter)nationale bekendheid van Almere als plek waar interessante ontwikkelingen plaatsvinden op gebied van stedelijke voedselvoorziening. Door intensief met elkaar in gesprek te gaan, bestaande afspraken (deels) te herzien en veel nieuwe activiteiten te ondernemen heeft het bestuur de koers van Flevo Campus aangescherpt.

Flevo Campus als fysieke locatie

Op het Floriadeterrein is een fysieke locatie in ontwikkeling waar opleiden, onderzoek en ontwikkelen (en ondernemen) tegelijkertijd plaatsvinden. De start van de uitvoering van het Innovatiepaviljoen van de provincie Flevoland is beoogd in 2019 om eind 2020 de deuren te openen.

De voorbereiding van de nieuwbouw van de Hogeschool Aeres is in volle gang. De afspraken over de grondtransacties zijn gemaakt, een programma van eisen is ontwikkeld en er is een architect gekozen. Er zijn principeafspraken gemaakt over de aanvullende financiering die nodig is om het gebouw te kunnen benutten in 2022 als het entreegebouw van de Floriade. Het proces dat moet leiden tot een bouwvergunning loopt.

In 2018 is de gedachte ontwikkeld om te komen tot een tijdelijke voorziening voor jonge ondernemers op de tweede kavel van Aeres op het Floriadeterrein. De voorbereidende studies zijn nagenoeg afgerond en bestuurlijke besluitvorming over de *Village* is voorzien begin 2019. De *Village* moet een werkplek en een broedplaats voor jonge professionals in de agro- en foodsector worden. Omdat het om een tijdelijke voorziening gaat bestaat de kans dat de opening al eind 2019 kan plaatsvinden.

Flevo Campus als kennisinstituut

De kennisinstellingen binnen Flevo Campus hebben in 2018 grote stappen gezet in de ontwikkeling van topkennis over stedelijke voedselvoorziening.

- De Hogeschool heeft de personele invulling van het programma Kennisstad (hoogleraar, lector, drie promovendi) in 2018 afgerond. Dat betekent dat drie promovendi aan de slag zijn met hun onderzoek en publicaties, dat de lector haar draai heeft gevonden en dat twee hoogleraren van de WUR intensiever meedraaien in het programma.
- Daarnaast heeft de Hogeschool een ritme gevonden in het aantrekken van buitenlandse Researchers in Residence.
- De ontwikkeling van een professionele master is inhoudelijk nagenoeg afgerond. Extra onderzoek is nodig naar de arbeidsmarktmogelijkheden van afgestudeerden.
- Het onderzoeksprogramma van AMS is begin 2017 geheel herzien. Het nieuwe programma zet in op tien onderzoekslijnen, waarvan er twee direct aansluiten op de onderzoeksagenda's van de lectoren van Aeres.
- Naast het onderzoeksprogramma van AMS loopt er een aantal kleine onderzoeken. Alle vier de onderzoeken richten zich op de versterking van het bedrijfsleven in de agro- en foodsector.
- Met bijdragen voor onderzoek (vouchers) worden ondernemers geholpen met het oplossen van voedsel gerelateerde kennisvragen die cruciaal zijn voor de bedrijfsontwikkeling.
- De Denktank Flevo Campus is in 2018 gestart met een winter- en een zomereditie. De wintereditie heeft geleid tot een gezaghebbend manifest over gemeentelijk voedselbeleid. Tijdens de zomereditie is gestart met een langer lopende discussie over de smaak van Flevoland.

4 FLEVO CAMPUS DENK TANK

Flevo Campus als programma

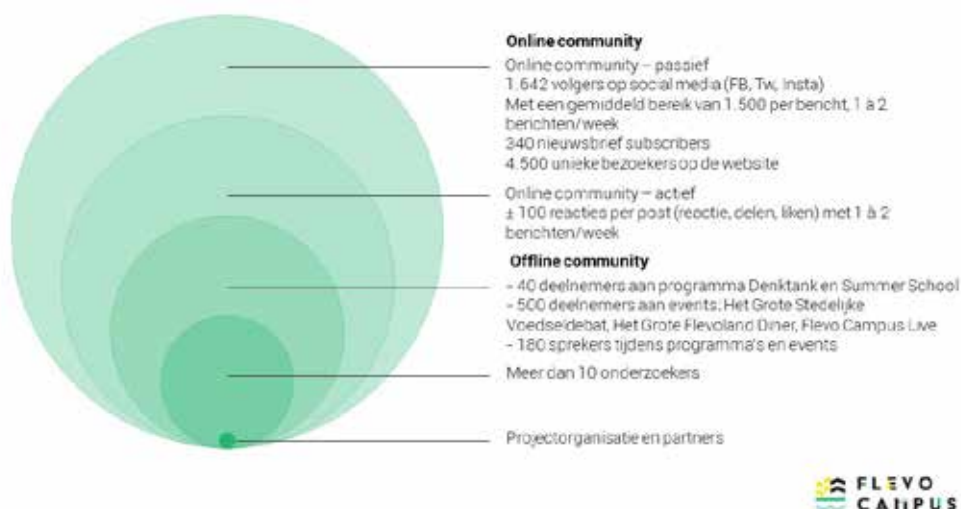
Flevo Campus organiseert daarnaast een scala aan projecten, activiteiten en evenementen om verbindingen te leggen, kennis uit te wisselen en naamsbekendheid op te bouwen. Van een film over de smaak van Flevoland tot meet ups waarin actuele vraagstukken worden bediscussieerd.

- De goed bezochte bijeenkomsten NRC Live en Flevo Campus Live zorgen voor een open debatkultuur in Almere over stedelijke voedselvoorziening en dragen bij aan een klimaat van open innovatie. Aan de bijeenkomsten namen ca. 500 professionals en studenten deel.
- Belangrijk zijn de initiatieven in 2018 om niet alleen met 'tekst' te werken maar vooral ook met beeld. De gedachte daarachter is dat een 'bibliotheek' van beeldpresentaties onderscheidend kan werken en effectiever kan zijn dan woorden.
- Meet ups zijn er georganiseerd over de positie van jonge boeren en hun kennisvragen én over de sterkten en zwakten van het voedselproductiesysteem in Flevoland afgezet tegen stedelijke vraagstukken.
- Samenwerkingvereniging Flevo Food, dit is een belangrijke verbinding met ondernemers.
- In nauw overleg met de partners wordt het online platform www.flevocampus.nl en www.flevocampuspecials.nl onderhouden.
- Gedurende het hele jaar zijn interviews, fotoseries en verslagen gemaakt en gedeeld via dit platform en sociale media.
- Verschillende media hebben gepubliceerd over Flevo Campus of aanverwante onderwerpen.

2 FLEVO CAMPUS LIVE

Flevo Campus community 2018

IMPRESSIE VAN DE ONLINE EN OFFLINE COMMUNITY VAN FLEVO CAMPUS. TEN OPZICHTE VAN 2017 LAAT DIT EEN GROEI ZIEN WAARVAN DE VERWACHTING IS DAT DEZE GROEI MET STIJGENDE LIJN DOORZET IN 2019.

Vooruitblik

OPLEIDEN

In 2021 is het gelukt om Aeres Hogeschool te positioneren als internationale topopleiding in de voedselsector door:

- Scherp internationaal profiel als University of Applied Sciences.
- Breed aanbod van (deels Engelstalige) opleidingen in Almere en Dronten.
- Hoogwaardig toegepast onderzoek onder leiding van lectoren en betrokken professoren
- Onderdeel van een (internationaal) netwerk van universiteiten en hogescholen, o.a. door kennisuitwisseling via researchers in residence.
- Uitstekende loopbaanperspectieven voor studenten en promovendi.
- Inspirerende en modern ingerichte locaties van de vestigingen.

Flevo Campus heeft de positie van het onderwijs onder andere versterkt door:

- Internationale Floriade Dialogues Summit die functioneren als inspirerende werkgemeenschap van wetenschappers, bestuurders, studenten, chefs en ondernemers.
- Flevo Campus Denktank, is een begrip geworden voor ambitieuze studenten, jonge professionals en promovendi in de voedselsector. Deelname aan de winter- of zomereditie of aan een van de specials geeft extra waarde aan een cv.
- Spraakmakende activiteiten, zoals de film van Ahmet Polat De smaak van Flevoland en de organische ontwikkeling van de Digitale bibliotheek. Filmische portretten van inspirerende praktijkvoorbeelden en veranderingsgezinde ondernemers in de polder.
- Praktijk gericht onderzoek voor bedrijven (mede) toegankelijk en productief te maken via onder andere het model van vouchers.

Deze ontwikkelstrategie is in gang gezet en kan stap voor stap worden uitgevoerd. Het accent ligt op verspreiding van kennis (educatie, dialoog), aangevuld met (vraag gestuurd) toegepast onderzoek en actiegericht leren.

Onderzoek

Er is in de periode 2019 – 2021 gewerkt aan een netwerk voor toegepast onderzoek naar stedelijke voedselvraagstukken. Belangrijkste kennisdragers zijn AMS Institute (met name WUR en TUD), Aeres Hogeschool en oud studenten van de Denktank.

In 2021 is het netwerk onderdeel geworden van het nieuw opgerichte *Onderzoekscentrum voor Fast & Slow Food*. Deze werktitel is een metafoor. Het onderzoekscentrum is leidend in het denken over stedelijke voedselvoorziening. Het centrum is onafhankelijk en is gevestigd op de campus van de nieuwe hogeschool en het innovatiepaviljoen.

Ondernemen en ontwikkelen

Bewoners van Almere consumeren gezonder en duurzamer in 2021. Dat is omdat zij dat willen, maar ook omdat producenten, (super)markten en restaurants hen daarin optimaal faciliteren. Producenten in de polder zijn toonaangevende kringloopboeren geworden, die in korte ketens leveren aan de stad. (Super)markten bieden een divers en gezond aanbod van verse (en betaalbare) producten. Restaurants en horeca laten zich steeds meer leiden door gezonde keuzen van consumenten. En bedrijven in de keten werken intensief samen. Flevo Campus heeft kennisprogramma's opgezet om bedrijven hierbij te ondersteunen, heeft goede praktijken beschreven en bedrijven geholpen daarvan te leren. En heeft bedrijven via vouchers geholpen om kennisvragen te beantwoorden. Flevo Campus heeft ook netwerken opgezet om bedrijven in contact te brengen met elkaar en met jonge professionals die willen bijdragen aan een ander stedelijk voedselsysteem, waarin de relatie tussen stad en achterland centraal staat. Daarom ook heeft Flevo Campus zich gevestigd op het Floriadeterrein, onder andere om (door ruimte te bieden) nieuwe voedselondernemers te helpen bij de start van hun onderneming.

Om een nieuw voedselsysteem te realiseren dat uitgaat van de gezondheid van burgers en duurzaamheid moeten alle betrokken bedrijven in de keten deelnemen. Het doel is er voor te zorgen dat dit nieuwe systeem in 2021 begint te functioneren. Floriade 2022 werkt daarbij als een magneet.

3.2 Floriade Werkt!

Onder de titel 'Floriade Werkt!' stimuleert de provincie Flevoland kennisontwikkeling en innovatie op het gebied van 'Voeding en Gezondheid'. Met dit programma wordt het lokale en regionale bedrijfsleven verbonden met zowel de (inter)nationale agrofood- en tuinbouwsector als cross-overs, om zo de economische structuur van de regio te versterken. Door afstemming van het project met de doelen van Flevo Campus en door samen te werken, ontstaat een nauwere aansluiting tussen onderwijs en ondernemerschap.

Doelstellingen

De doelstellingen van Floriade Werkt! zijn het stimuleren van de economische ontwikkeling en het versterken van de economische structuur van de regio door het lokale en regionale bedrijfsleven te helpen bij innovatie en ontwikkeling. Dit wordt gedaan door het organiseren van netwerken en challenges.

Resultaten 2018

Challenges

Challenges zijn innovatiewedstrijden in aanloop naar de Floriade 2022. Het voornemen is om drie keer een Challenge te organiseren. Ze zijn bedoeld om 'reuring' te genereren op weg naar de Floriade en het Innovatiepaviljoen van de provincie Flevoland te vullen met activiteiten, maar ook om input op te leveren voor Flevo Campus en om bij te dragen aan een structurele versterking van onze kenniseconomie.

In 2017 is de eerste challenge gehouden, waarbij MKB-ers, studenten en kennisinstellingen werden uitgenodigd om met ideeën te komen over de toekomst van voedsel. In 2018 is ingezet op het verder brengen van de ideeën die dit heeft opgeleverd. Veel ideeën hadden betrekking op plantaardige eiwitten: voedsel met soja, algen, zeewier. Er liggen kansen om bij de Challenge in 2019 hier op voort te bouwen. In 2018 is het netwerk op dit onderwerp uitgebouwd. Onder meer door als het jaarlijkse Agro & Food symposium van NRC live in Almere, met als thema eiwittransitie in Almere te organiseren. Daarnaast liggen er ook mogelijkheden voor de ontwikkeling van een Flevolandse meerjarige proeftuin, waarbij op verschillende plekken in de provincie gewerkt wordt aan het telen, verwerken en verder onderzoek doen naar het plantaardige voedsel van de toekomst.

De drie winnaars van de eerste Challenge hebben ieder een innovatievoucher ontvangen voor businessdevelopment op maat. Ze zijn inmiddels volop bezig met de doorontwikkeling van hun innovaties naar de markt. Daarnaast wordt hen hulp geboden bij kennisvragen door inzet van kennisvouchers van Flevo campus. Het doel hiervan is om deze ondernemers te verbinden aan de activiteiten binnen Flevo Campus en om innovaties te versnellen. Niet alleen met de winnaars, maar ook met een aantal niet-winnaars hebben we contact gehouden om te kijken hoe we ze verder kunnen helpen.

De Nadere Regel

De Nadere Regel is een instrument waarmee ondernemers en onderzoekers die een innovatiesubsidie toegekend hebben gekregen, via een plusfinanciering toegang krijgen tot het Innovatiepaviljoen op het toekomstig Floriadeterrein. Tijdens de expo is het paviljoen de plek waar Flevolandse overheden, bedrijven en kennis-instellingen zichzelf kunnen presenteren en zaken kunnen doen. In 2018 is besloten opnieuw te overwegen of De Nadere Regel hier het beste instrumentarium voor biedt of dat een andere oplossing meer wenselijk is.

Vooruitblik

De tweede Floriade Challenge wordt in 2019 georganiseerd rondom plantaardige eiwitten. Tevens verkent de provincie Flevoland op welke wijze Nadere Regel zodanig kan worden aangepast dat het doel – het vullen van het paviljoen met economische activiteiten van Flevolandse ondernemers en instellingen – optimaal wordt bereikt.

3.3 Internationale Campus

Doelstellingen

De Metropoolregio Amsterdam trekt meer dan ooit internationale bedrijven naar zich toe en gevestigde bedrijven breiden uit. De regio wil deze aantrekkingskracht behouden en uitbreiden. Concreet geven bedrijven aan dat ze moeite hebben buitenlands personeel te werven omdat de kinderen niet naar school kunnen in de Amsterdamse regio. Naast werk, huisvesting en kwaliteit van leven is de aanwezigheid van kwalitatief goed internationaal onderwijs een belangrijke randvoorwaarde voor het aantrekken van internationale werknemers. In dit sleutelproject wordt ingezet op uitbreiding en verbetering van de internationale schoolvoorziening in Almere.

Dit doen we met als voornaamste doelstelling het versterken van het vestigingsklimaat voor internationale werkgevers en werknemers in Almere en de regio. Hiermee trekt de stad een nieuwe, vaak koopkrachtige, doelgroep aan waarmee ook een economische spin off gepaard gaat.

In Almere zijn op dit moment twee publieke internationale scholen gevestigd: de International School Almere (ISA) in Poort (voortgezet onderwijs, onderdeel van het Baken) en Letterland internationale school in Literatuurwijk (primair onderwijs, onderdeel van ASG). Beide scholen groeien, zijn per 1 september 2017 maximaal uitgebreid en kunnen niet verder groeien op de huidige locaties. De scholen werken al samen en willen dit verstevigen door zich ook fysiek bij elkaar gevestigd en een internationale doorlopende leerlijn op te zetten van 2 tot 18 jaar. Het doel is een school met ruimte voor 700 leerlingen te worden, met de mogelijkheid om op termijn uit te breiden naar 1.000 leerlingen. Met de uitbreiding van het aantal plekken kunnen de scholen zich steviger profileren in de regio en voor Almere levert dit een Unique Selling Point op als versterking van het vestigingsklimaat.

Resultaten 2018

Op 22 februari 2018 heeft de gemeenteraad van Almere het bouwkrediet voor de bouw van de Internationale Campus beschikbaar gesteld. Aan het Vastgoedbedrijf is de opdracht verstrekt om de campus in samenwerking met de schoolbesturen te realiseren. Het proces voor aanbesteding en het schrijven van een programma van eisen (hierna PvE) is, op verzoek van de schoolbesturen, door een externe partij opgestart.

In de campus gaan twee schoolbesturen samenwerken onder één dak. Hierover moeten afspraken worden gemaakt in een samenwerkingsovereenkomst. Deze overeenkomst is in de maak en hangt samen met het op te stellen PvE. Het opstellen van het PVE en de samenwerkingsovereenkomst heeft langer nodig dan was voorzien. Huidige planning is dat beide stukken in februari 2019 gereed zijn. Dit is circa 6 maanden later dan gepland.

Op verzoek van de schoolbesturen is bekeken of er geschikte alternatieve locaties zijn. Medio november is een voorlopig besluit genomen om de campus op een andere plek te realiseren dan oorspronkelijk beoogd. In februari 2019 is de inpassingsstudie naar deze alternatieve locatie gereed en kan er een definitieve keuze gemaakt worden. Vervolgens zullen de stedenbouwkundige randvoorwaarden bepaald worden.

Zodra het PvE gereed is en de stedenbouwkundige randvoorwaarden van de kavel helder zijn, kunnen de voorbereidende werkzaamheden van start gaan. Oorspronkelijk was het idee om Design en Build aan te besteden. Nu er vertraging is opgelopen, de prijsontwikkeling in de bouw hard gaat en gebouwen waarvoor vanaf 2020 een omgevingsvergunning wordt aangevraagd moeten voldoen aan BENG, is besloten om regulier aan te gaan besteden. Een reguliere aanbesteding vraagt wat meer tijd, maar hier staat tegenover dat de financiële risico's worden beperkt omdat de indexering in 2020 nog meegenomen kan worden en een vergoeding voor de BENG-norm.

Vooruitblik

In 2019 wordt de samenwerkingsovereenkomst tussen de ASG en het Baken ondertekend wordt. Eind 2019 is het voorlopig ontwerp gereed en eind 2020 start de bouw. De oplevering van het gebouw is voorzien in 2022.

4

ENERGY ON UPCYCLING

Ook in de groei van Almere staat de verbinding tussen stad en natuur centraal: we omarmen en versterken wat onze stad reeds is. Door stedelijke groei die – vanuit ecologisch, sociaal en economisch oogpunt – groen en duurzaam is, zetten we de stap van ‘tuinstad’ naar ‘groene en gezonde stad’. Daarbij durven we eigenwijs te zijn en grenzen te verleggen om onze stad haar bijzondere vorm te geven. Pionierszin, vrij denken, initiatief en experiment liggen besloten in het DNA van Almere. Dit leidt tot producten, diensten en modellen waar ook anderen profijt van kunnen hebben: Almere als living lab.

In de groeiopgave voor de stad ziet Almere kansen voor duurzame en innovatieve ontwikkelingen op het gebied van onder andere duurzame energie, afval en circulaire economie. Ontwikkelingen die betekenisvol zijn voor Almere én de regio en bijdragen aan oplossingen voor mondiale verstedelijkingsvraagstukken. Almere wil in 2022 zowel energieneutraal als afvalloos zijn. Daarbij wordt gekozen voor co-creatie met bewoners, ondernemers en instellingen, en voor samenwerking met provincie en regio. Deze samenwerking is nodig om innovatieve oplossingen te vinden voor de reststromen van de stad, van grondstoffen nieuwe producten te maken en om mee te denken over hoe wij voedselverspilling in de stad kunnen terugdringen. Daarbij helpt een integrale aanpak tussen stedelijke ontwikkeling en stedelijke beheer. Het resultaat is nieuwe economische bedrijvigheid in de stad en de regio.

Bovendien zijn de ambities van het college ten aanzien van duurzaamheid hoog. Landelijk maken gemeenten verschillende keuzes als het gaat over duurzaamheid en hoe daar invulling aan te geven. Vanuit de historie en de ontwikkelingen van de laatste jaren past het thema ‘De Groene, gezonde stad’ het beste bij Almere. Door aan de thema’s energie, circulair, voedsel, mobiliteit, klimaatadaptatie en ecologie (groen/blauw) te werken, werken we aan de gezondheid van de stad, de bewoners en bedrijven. Deze opgave wordt uitgewerkt in de Duurzaamheidsagenda, deze wordt in het voorjaar van 2019 vastgesteld. Bovendien wordt er bij de provincie Flevoland gewerkt aan de uitwerking van de omgevingsvisie. Het jaar 2019 staat dan ook in het teken van het opstellen van een brede duurzaamheidsagenda, met gezamenlijke speerpunten, die betrokken gaat worden bij de evaluatie en uitbreiding van het FVA in 2019, en de uitvoering hiervan. Hiermee zullen ook de programmadoelstellingen voor Energy on Upcycling worden geëvalueerd en eventueel worden bijgesteld.

Doelstellingen

- In 2022 gebruikt Almere 40% hernieuwbare energie.
- Op termijn streven we naar 150 nieuwe circulaire bedrijven en 1500 arbeidsplaatsen (ten opzichte van 2010, het startjaar van Almere 2.0).
- Wij streven er naar om jaarlijks minder dan 50 kg afval per persoon te produceren, 65% van de afvalstromen te re- en upcyclen en 25% minder CO2 uitstoot.

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Energy on upcycling					
Programmasturing lijn 3	-596	-250	-250	-250	-1.346
Energiefonds	-241	-577	-119	-63	-1.000
Transitie stedelijke grondstoffen	-520	0	0	0	-520
Upcycle perron	-1.000	0	0	0	-1.000
Stad zonder gas	-124	-476	0	0	-600
Opwaarderen reststromen	-2.391	-2.228	-596	-785	-6.000
subtotaal	-4.872	-3.531	-965	-1.098	-10.466

4.1 Upcyclecentrum (gerealiseerd)

In Almere staat het eerste Upcyclecentrum van Nederland. Het centrum biedt Almeerders een gastvrije en comfortabele plek om afval gescheiden in te leveren: overdekt en in een mooi gebouw. Om een stad zonder afval te worden, zijn daarnaast kennisontwikkeling en –uitwisseling essentieel. In het Upcyclecentrum werken overheid, bedrijfsleven en onderwijs daarom samen. Het Upcyclecentrum informeert, inspireert en stimuleert creativiteit en circulair ondernemerschap. Via het belevingscentrum en via de ondernemersruimtes, waar startende ondernemers de kans krijgen werk te maken van upcycling. Vanzelfsprekend is het centrum gevestigd in een duurzaam gebouw. Er zijn duurzame materialen gebruikt, waaronder ook delen van het oude recyclingperron en van andere gesloopte gebouwen in Almere Haven zoals het zwembad. De energie wordt geleverd door zonnepanelen op het zwevende dak en regenwater wordt opgevangen voor het doorspoelen van toiletten en schoonspuiten van het terrein.

Doelstellingen

- Aanjagen van circulaire bedrijvigheid door het aanbieden van drie ondernemersruimtes en gebruik van grondstoffen. Mede bedoeld als opstap voor startende ondernemers.
- Inwoners bewust maken van de mogelijkheden van hergebruik en productie van afval. Het doel is dat men beter afval gaat scheiden waardoor er meer restromen komen en het beter benut kan worden als grondstof.
- Verminderen CO2 o.a. door energieneutraal gebouw.
- Het reduceren van de productie van afval.
- Educatieruimte als belevingscentrum van duurzaamheid voor alle geïnteresseerden, waarbij vanuit programmering primaire focus ligt bij basisonderwijs.

FOTOGRAAF RONALD TILLEMANN

UPCYCLE CENTRUM ALMERE

Resultaten 2018

Staatssecretaris Stientje van Veldhoven (Infrastructuur en Waterstaat) heeft het Upcyclecentrum op 23 januari 2018 officieel geopend. In februari vestigden de eerste twee ondernemers zich: Ruig en Geroest, een startup dat van de ingezamelde grondstoffen geupcyclede industriële meubels en verlichting maakt en RUIK, een start up waar van GFT parfum wordt gemaakt. In augustus is daar Seefd bijgekomen, een startup die kleding een nieuw leven geeft. Na 1,5 jaar worden nieuwe ondernemers geplaatst.

Daarnaast is er in 2018 hard gewerkt aan de educatieruimte. Dit moet een belevingscentrum worden voor duurzaamheid en circulaire economie. Het doel van de educatieruimte is om van 2018 tot 2022 van lokaal tot internationaal naam te maken en hierop passende programmering aan te bieden. De educatieruimte is in 2018 nog voornamelijk gebruikt voor overleg en als onderdeel van de vele rondleidingen die er zijn gegeven. Vanaf 2019 wordt er ook geprogrammeerd in samenwerking met de stichting Stad&Natuur.

Vooruitblik

Programmering educatieruimte. Eerste ondernemerswissel van twee ondernemers in juli en de derde ondernemer wordt in december gewisseld. Over de voortgang van het Upcyclecentrum wordt vanaf 2019 gerapporteerd binnen het project Citylab Stedelijke Grondstoffen (zie ook paragraaf 4.4).

4.2 Transitieprogramma Stedelijke Grondstoffen (gerealiseerd)

Het Transitieprogramma Stedelijke Grondstoffen is een ontwikkelprogramma om biologische reststromen om te vormen tot grondstof en zo economische waarde te creëren.

Doelstellingen

- Ontwikkelen verdienmodellen en startups om een aantrekkelijk circulair vestigingsklimaat te creëren.
- Almere ontwikkelen naar een living lab voor circulaire economie.
- Verminderen restafval, stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid door het opzetten van een circulair collectief voor de ontwikkeling en realisatie van circulaire projecten in de stad, onder andere het opwaarderen van biomassa naar grondstoffen en producten.

Resultaten 2018

In april 2018 is de eindevaluatie van het transitieprogramma stedelijke grondstoffen afgerond en daarmee is dit programma afgerond met de volgende concrete resultaten:

- Opening Grondstoffen Collectief Almere (GCA). De verwachtingen zijn dat in het eerste kwartaal van 2019 er een juridische vorm wordt opgericht, zodat het GCA zelfstandig in de markt kan opereren.
- Opening grondstoffenstraat op het Grondstoffen Collectief Almere.
- Driedaagse scan met Gunter Pauli, wat heeft geresulteerd in 3 vervolgprojecten:
 - Rioolslib in combinatie met groente en fruit (GF) voor productie van nieuwe grondstoffen.
Het Floriadepaviljoen werd aangewezen als proeflocatie voor nieuwe sanitatie. Omdat het paviljoen in 2019 wordt afgebroken voor de bouw van de Floriade, is het nieuwe havenkantoor in Almere Haven nu aangewezen als nieuwe plek voor deze pilot. Uitvoering in 2019.
- Weerwater als bron voor energie & materiaal.
Op dit moment wordt onderzocht of warmte/koude opslag een haalbare businesscase oplevert. Start aanleg natuurvriendelijke oevers uit Weerwaterbagger: winter 2019/2020.
- Energie uit hoogteverschil water in Almere.
- De sluis in de Leeghwaterplas zal worden voorzien van zonnepanelen en energieopslag, zodat dat de complete sluis energieneutraal wordt. Uitvoering gebeurt in 2019.

Vooruitblik

Dit project is, conform plan, in 2018 financieel afgerond inclusief verantwoordingsrapportage. Enkele deelprojecten daaruit krijgen een vervolg. Het GCA zal in 2019 werken aan het businessplan en zal vier concrete projecten initiëren. Over de voortgang van het wordt vanaf 2019 gerapporteerd binnen het project Citylab Stedelijke Grondstoffen (zie ook paragraaf 4.4).

4.3 Competitie Upcycle City

Het onderhoud en beheer van de stad levert reststromen op, zoals biomassa, asfalt, beton en straatmeubilair. Almere wil samenwerken met bedrijven die slimme ideeën hebben om uit deze reststromen waarde te creëren en nieuwe producten te maken.

Doelstellingen

- Almere ontwikkelen naar een living lab.
- Creëren van nieuwe arbeidsplaatsen circulaire bedrijvigheid.
- Verminderen van de CO₂-uitstoot.
- Stedelijke reststromen als upcycle product.

Resultaten 2018

CIRWINN

Op 11 maart 2018 is de betoncentrale van de winnende partij CIRWINN (voorheen: Vijfhoek) geopend. Vanuit het FVA wordt €2,4 mln. bijgedragen. Hier staat een investering tegenover van de betrokken partijen zelf van totaal: € 7.2 mln. Het plan richt zich op het produceren van recyclebeton en groen beton met reststromen die vrij komen uit de stad. Daarnaast worden mineralen teruggewonnen en (groene) CO₂ afgevangen, die weer kan worden geleverd aan de naastgelegen tuinbouwbedrijven.. Door scherpe onderhandelingen is de cofinanciering voor het plan van de CIRWINN minder dan het gevraagde bedrag van € 3,0 mln. Daarom is er een onderhandelingsfase opgestart met nummer twee in de ranking (Velopa).

BETONCENTRALE EN DE GROENE BETONTEGEL

VELOPA

Velopa heeft een plan ingediend voor de productie van hoogwaardig circulair straatmeubilair en vraagt voor de uitvoering een bedrag van € 82.713 (met een eigen investering van € 248.138). Almere neemt als launching customer 50 bankjes af en zal daarnaast 50 bankjes leasen. Een ware mijlpaal: dit is een van de eerste keren dat 'product as a service' wordt vertoond in de openbare ruimte.

ONTWERP VELOPA

Vooruitblik

Na de onderhandelingen met de winnende partijen en de partijen tweede in ranking blijft er nog een bedrag over van € 0,5 mln. Dit bedrag blijft gereserveerd voor mogelijke cofinanciering voor deelplan 5 van het plan van Cirwinn: de marktintroductie van groen beton. Daarnaast wordt verkend of een tweede competitie kan worden opgestart rondom circulair bouwen in samenwerking met programmalijn 5: vernieuwend wonen.

4.4 Citylab Stedelijke Grondstoffen

Het Citylab Stedelijke Grondstoffen is een gecontroleerde regelluwe testomgeving voor nieuwe economische activiteiten rond het opwaarderen van reststromen. Het Citylab krijgt een fysieke verschijningsvorm in en rond het Upcyclecentrum op bedrijventerrein De Steiger. Virtueel werkt het Citylab voor alle ondernemers in de stad. Dit gaat leiden tot een pakket aan stimulerende maatregelen en het inrichten van een kennisloket en ondernemerspit in samenhang met de Citydeal Circulaire stad.

Doelstellingen

- Almere ontwikkelen naar een living lab
 - Aantrekken van nieuwe circulaire bedrijven.
 - Creëren nieuwe arbeidsplaatsen, ook voor mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt.
 - Transformatie bedrijventerrein de Steiger tot Hub voor circulaire bedrijvigheid met een actieve bedrijfskring en een bijpassende uitstraling; een schoolvoorbeeld van circulariteit.
- Almere als stad zonder afval
 - Het lokaal gebruiken, toepassen, verwerken en/of opwaarderen van de gemeentelijke reststromen.

Resultaten 2018

Het project Citylab Stedelijke Grondstoffen is, buiten enkele kleinschalige activiteiten in 2017, gestart in 2018. De volgende activiteiten zijn uitgevoerd:

- **Maatwerk circulair bedrijven** – Er is een Stimuleringsfonds ingericht bedoeld om circulaire bedrijvigheid te ondersteunen, zowel voor bedrijven die al circulair bezig zijn, als ook voor bedrijven die de stap willen maken naar meer circulaire bedrijfsvoering. Dit stimuleringsfonds is in januari 2019 gelanceerd.
- **UpStore** – Samen met reeds aanwezige ondernemers is het model voor een UpStore (tweedehands warenhuis) verkend. Dit wordt in 2019 verder uitgewerkt.
- **Circulaire transformatie De Steiger** – Er is een start gemaakt met het ontwikkelen van een vastgoedstrategie op De Steiger. In 2019 wordt dit verder uitgewerkt.

Vooruitblik

In 2019 zal het digitale kennisloket verder worden uitgewerkt en werken we aan een lokale taskforce 'ruimte in regels' om vragen van ondernemers omtrent circulaire economie te kunnen beantwoorden en hen op weg te helpen met belemmeringen binnen wet en regelgeving. Daarnaast wordt het stimuleringsfonds gelanceerd en zal er eind 2019 worden geëvalueerd hoe succesvol dit was en of het fonds in 2020 voor hetzelfde (circulaire scan en cofinanciering innovaties) moet worden opgezet, of dat ondernemers behoefte hebben aan een andere invulling.

Bovendien wordt er verder gewerkt aan de ontwikkeling en uitwerking van de UpStore en gezocht naar een investeerder zodat er eind 2019 ook een keuze kan worden gemaakt voor een gebouw. Dit hangt ook samen met de strategische keuze over het vastgoed op De Steiger, waar het College van Almere begin 2019 een keuze over maakt.

Tot slot wordt een businessplan voor het GCA opgesteld, waarin de missie en visie verder wordt uitgewerkt, wordt de lopende projecten van het GCA verder ondersteund en zal het GCA ook bijdragen aan het haalbaarheidsonderzoek door de Provincie Flevoland naar een praktijk en innovatiecentrum Circulaire Economie in Almere.

4.5 Terugdringen voedselverspilling

Dit is een bottom-up-project om met lokale producenten en distributeurs voedselverspilling terug te dringen en omzetten van reststromen uit voedsel tot nieuwe grondstoffen en producten te stimuleren.

Doelstellingen

- Minder verspild voedsel door gebruik te maken van een ketensamenwerking (coalitie Buitengewoon) en op de lange termijn van een community super.
- Werkgelegenheid of werkervaringsplekken creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (ofwel activering).
- Terugdringen van voedselverspilling, waarmee restafval wordt verminderd en de zelfredzaamheid van minimumhuishoudens wordt vergroot.
- Omzetten reststromen uit voedsel tot nieuwe grondstoffen en producten waar minimumhuishoudens van kunnen profiteren.

Resultaten 2018

In 2016 is in Almere Buiten de coalitie 'Buitengewoon' tot stand gekomen. Buitengewoon dringt voedselverspilling terug door voedseloverschotten aan te bieden aan mensen met een laag inkomen. In 2018 was er sprake van een structurele samenwerking tussen lokale partijen van supermarkten en maatschappelijke organisaties die zich richten op voedselnoodhulp voor minimumhuishoudens. De stichting staat nu echter voor de vraag of en hoe het concept economisch haalbaar verder ontwikkeld kan worden.

Vooruitblik

In 2019 wordt met een klein budget uit het FVA (€50.000,-) onderzocht op welke wijze de stichting Buitengewoon structureel op eigen benen kan staan. Daarnaast wordt er een investeringsvoorstel ontwikkeld om te komen tot een Food Upcycle centrum.

4.6 Energiefonds

Via het Energiefonds kunnen bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voor hernieuwbare energieprojecten (aanvullende) financiering aanvragen in de vorm van een lening. Hierbij werkt de gemeente Almere samen met de Stichting Volkshuisvesting Nederland als fondsbeheerder. Het administratief beheer wordt uitgevoerd door het subsidiebureau van de gemeente Almere.

Doelstellingen

- Stimuleren van energiebesparende oplossingen voor woningen en bedrijven.
- Verduurzaming van woningen en bedrijven.
- Bijdragen aan doelstelling 'energieneutraal in 2022'.

Resultaten 2018

Het Energiefonds is in januari 2017 opengesteld en het succes van de duurzaamheidsregeling voor bewoners onverwachts was groot. In de zomer van 2018 was dit budget, conform planning,

uitgenut. Met deze leningen wordt zo'n 400 ton CO₂ per jaar bespaard, met een publieke investering van ongeveer 35 euro/ton CO₂. De eerste aanvragers zijn inmiddels begonnen met aflossing en renteterugbetaling; dit loopt conform begroting. Het beheer van deze aflossing en terugbetalingsgelden loopt nog zeker 15 jaar door.

In 2018 is ook het WoningAbonnement ontwikkeld. Dit is een regeling waarbij bewoners een lening afsluiten om energiebesparende maatregelen te nemen, onder de voorwaarde dat aardgas wordt vervangen door een andere warmtebron. De resulterende besparing op de energierekening wordt gebruikt voor de aflossing van die lening. De maandelijkse lasten blijven gedurende de leningperiode (maximaal 15 jaar) gelijk en nemen daarna af. Dit zal tot uitvoering komen in 2019.

Vooruitblik

De focus zal met name liggen op de uitvoering van het Woningabonnement. De retouren van reeds uitgezette leningen wordt bewaakt (revolverend karakter), ook wordt er een evaluatie opgesteld over de leningsfaciliteit.

4.7 Stad zonder gas

Dit project is een onderzoeksprogramma toewerkend naar de toepassing van ultradiepe geothermie om het bestaande stadswarmtenet te verduurzamen.

Doelstellingen

- In beeld brengen ultradiepe ondergrond en de vorming van een consortium om daarmee te komen tot boringen naar aardwarmte om het stadswarmtenet te verduurzamen.
- Een bijdrage leveren aan de ambitie 'energieneutraal in 2022'.

Resultaten 2018

De techniek en aanpak is nationaal nog volop in ontwikkeling, waardoor regelmatig bijsturing nodig is. Dit heeft in 2018 geleid tot een wijziging van het traject om het in lijn te brengen met de landelijke lijn. Er wordt nu gewerkt langst 2 sporen.

1e spoor: Voorstudie en consortiumvorming

Dit gaat om de voorbereiding voor consortiumvorming, opsporingsvergunning en de match met de warmtevragers, Nuon. Aangetoond moet worden dat er een haalbare business case is binnen een acceptabele prijs voor de consument. Er ligt nu een eerste businesscase. De onzekerheden in deze business case moeten verminderen door het nog uit te voeren seismisch onderzoek (2^e spoor).

2e spoor: Exploratieonderzoek: 2D-seismisch onderzoek

Het project SCAN (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland) in gang gezet. De keuzes die het Rijk maakt qua locaties voor onderzoek moeten zo goed mogelijk blijven passen bij de situatie in Almere. De eerste nationale onderzoekslijn is aanbesteed, het vergunningentraject loopt. Deze onderzoekslijn gaat over het grondgebied van Almere.

Planning van dit seismische onderzoek is uitvoering in maart 2019. De kosten worden gedragen door de provincies Noord-Holland en Flevoland en het Rijk.

Vooruitblik

Het vergunningstraject voor seismisch onderzoek wordt afgerond zodat dit in maart tot uitvoering kan komen. Daarnaast zal er actieve communicatie en stakeholder engagement campagne worden opgestart.

4.8 Regie op Grondstoffen (aanpalend project)

Naast bovengenoemde sleutelprojecten die mede vanuit het FVA wordt gerealiseerd faciliteert het programma projecten, programma's en activiteiten, als deze bijdragen aan de doelstellingen van de programmalijn. Daarom is in dit jaarverslag ook de regie op stedelijke reststromen meegenomen. Dit project richt zich om het ontwikkelen van Almere en Flevoland als regionale grondstofhub, door het lokaal/regionaal sorteren, bewerken en verwaarden van stedelijke reststromen.

Doelstellingen

- Vraag en aanbod van reststromen bij elkaar brengen en koppelen aan circulaire ondernemer (matchmaking).
- Zicht en grip krijgen op afval-/grondstoffen, d.m.v. dataverzameling en datastructurering.
- Systeemveranderingen realiseren in grondstoffen gebruik, beheer en afdanking (in de minds van collegae, in financiële/beheer systemen).
- Meerdere succesvolle projecten voor grondstoffen-verwerking in Almere (of regio).
- Ontwikkelen circulaire economie, werkgelegenheid en verdienmodellen (vraagkant op gang brengen).
- Ketens sluiten voor "problematische" afval/grondstofstromen.

Resultaten 2018

De grondstoffenregisseur is volgens plan op 1 januari gestart met matchmaking rond de opwaardering van grote reststromen van de stad, o.a. de mix plastics, hout en textiel. Uitgangspunt is dat inzet voor lokale/regionale verwerking van reststromen waarbij gemeentelijke grondstoffen/producten zo hoog mogelijk op de ladder van circulariteit worden hergebruikt, ten einde hun levensduur maximaal te verlengen. Dit leidt in 2019 tot een groot aantal activiteiten binnen de gemeente Almere.

Vooruitblik

- Plasticfabriek Almere
De aanbestedingsprocedure “Innovatiepartnerschap” loopt. In 2019 wordt er geëxperimenteerd met Almeers plasticafval en worden er door middel van minimaal 10 pilots producten gemaakt voor de openbare ruimte. Hierbij wordt samengewerkt met de provincie Flevoland en het bedrijf Save Plastics. Aan het eind van 2019 is het “go – no go” moment omtrent de realisatie van een plasticfabriek in Almere. In 2018 is ook een Interreg aanvraag ingediend (samen met Manchester Universiteit). In voorjaar 2019 wordt duidelijk of Almere en partners hiervoor in aanmerking komen.
- Haalbaarheidsonderzoeken voor de volgende reststromen:
 - Boeken-Electronica-Spellen-Textiel (BEST).
 - Hout - verwerking afvalhout en bomenkap.
 - Veegvuil, zwerfafval en bakkenafval – betere verwerking en uitsortering.
 - Bermgras.

5

CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME

Eén van de grote kwaliteiten van de Noordvleugel ten opzichte van andere stedelijke regio's in Europa is de toegang tot grote groen- en recreatiegebieden. Over tien jaar kent Almere een aantal plekken in en om de stad die de stad zelf én de Noordvleugel van de Randstad naar een hoger plan trekken. Plekken die de stad en de regio aantrekkelijker maken als verblijfsgebied, als recreatiegebied en die het toerisme en de werkgelegenheid bevorderen.

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Versterken verblijfsplekken cultuur, recreatie en toerisme					
Programmasturing lijn 4	-500	-350	-250	-250	-1.350
Kustzone Almere Poort/Duin	-941	-4.109	-1.600	-1.050	-7.700
Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort	-713	-5.232	-1.588	-1.567	-9.100
Eden	0	-3.000	-3.000	-4.000	-10.000
Culturele Strategie	0	0	0	0	0
Pampushout Zuid	-1.350	0	0	0	-1.350
Totaal	-3.505	-12.690	-6.438	-6.867	-29.500

5.1 Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort

Het Nationaal Park Nieuw Land bestaat uit de Oostvaardersplassen, Lepelaarsplassen, Marker Wadden en een deel van het Markermeer. De Oostvaardersplassen kan nu al rekenen op belangstelling van zowel binnenlandse als buitenlandse bezoekers. Maar dit gebied biedt nog veel meer mogelijkheden voor het verder ontwikkelen van recreatieve mogelijkheden. Binnen dit sleutelproject wordt specifiek ingezet op een Almeerse Poort naar de Oostvaardersplassen als ontvangstgebied met faciliteiten en activiteiten afgewisseld met karakteristieke Oostvaardersplassennatuur.

Doelstellingen

- De stad en de daarbinnen en omliggende landschappen van wereldklasse, in dit geval de Oostvaarderplassen, aan elkaar verbinden.
- Verhogen gebruiks- en belevingswaarde van de Oostvaarderplassen voor recreatie en toerisme.

Resultaten 2018

Het project Nationaal Park Nieuw Land is in de uitvoeringsfase. In het voorjaar van 2018 is het Uitvoeringsprogramma Almeerse Poort / NP Nieuw Land vastgesteld. Op 18 juli heeft Provinciale Staten van Flevoland op basis van het adviesrapport van de commissie Van Geel ingestemd met het beleidskader Beheer Oostvaardersplassen. In grote lijnen past het Uitvoeringsprogramma Almeerse Poort prima in dit nieuwe beleidskader. Op een aantal punten is nog nadere afstemming nodig.

Gebeurtenissen in het gebied rond de grote grazers in 2018 hebben gevolgen voor de planning van de uitvoering. Er zijn activiteiten en evenementen uitgesteld en andere zijn vertraagd. Inmiddels is de uitvoering van het project Almeerse Poort wel in volle gang. Programmering, communicatie en marketing vinden plaats in de vorm van excursies, kleinschalige evenementen, educatie en door publicaties in diverse media. Investering in groen en infrastructuur (paden) zijn volop aan de orde geweest in de plantseizoenen 2017/2018 en 2018/2019. Inmiddels zijn duizenden bomen en struweel aangeplant in het Oostvaardersbos en zijn vele paden verbeterd. Daarnaast zijn ontwerpen gemaakt voor de grote civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden in 2019 en 2020 zullen plaatsvinden in het plangebied.

Het ontwikkelproces voor de uitbreiding van het Natuur Belevingscentrum De Oostvaarders is gaande. In 2019 zal daarover besluitvorming plaatsvinden. In de tweede helft van 2018 is samen met Flevo-landschap gestart met de visievorming voor De Trekvogel op het voormalig werkeiland van de Blocq van Kuffeler.

De afstemming met parallelle trajecten zoals het Nationaal Park Nieuw Land, het nieuwe rijksproject Oostvaardersoever, de ontwikkelingen in Buitenvaart, de Oostvaardersplassen en De Vaart 4 heeft ook in 2018 continue de aandacht. Op 1 oktober 2018 is het Nationaal Park Nieuw Land een feit geworden.

Vooruitblik

In 2019 en 2020 zullen grote civiel- en cultuurtechnische projecten uitgevoerd worden. Verder staan concreet op het programma:

- Fietsverhuur op station Oostvaarders.
- Doorontwikkeling De Trekvogel.
- Realisering TOP Oostvaardersplassen Almere.
- Wandelroute Groene Loper.
- Realisatie Wayfinding station.
- Nieuwe naamgeving afslag 8 A6: Almere Oostvaarders.
- Buitenring: aanleg rotonde in 2020.

5.2 Kustzone Almere Poort /Duin

De kustzone Almere Poort/Duin is een unieke plek in de regio waar ruimte is en strand, water(sport) en cultuur hand in hand gaan. Het is bij uitstek een plek die mogelijkheden biedt voor het versterken van de toeristisch recreatieve mogelijkheden, zodat er binnen de Noordvleugel een nieuw en attractief strandgebied ontstaat. Kustzone Poort/Duin vormt vanaf de Hollandse Brug de entree van Almere. Het gebied is volop in ontwikkeling en biedt kansen voor groei. Nu al trekt de Libelle Zomerweek op het evenementenstrand jaarlijks vele bezoekers uit het hele land. De locatie theatergroep Vis à Vis geeft zomervoorstellingen en bouwt een energieneutraal pand met podium en restaurant, zodat ook in de winter voorstellingen gegeven kunnen worden. De Marina breidt uit en het strandbad Duin en het catamaranstrand worden volop benut. Tevens wonen er steeds meer mensen in het gebied. Eind 2018 zijn er circa 550 nieuwe woningen in het woongebied Duin opgeleverd.

Aantrekkingskracht van dit gebied op regionale schaal creëert kansen voor werkgelegenheid en versterking van het cultureel toeristische profiel van Almere. Dat vraagt om investeringen in deze locatie en het versterken van de programmering. Kustzone Poort/Duin kan voor bezoekers en bewoners aantrekkelijker worden als het gebied waar cultuur, 'leisure en pleasure' en bijzondere vormen van wonen en werken samengaan. Zichtbaarheid, profilering, schaalgrootte en verbindingen vormen belangrijke parameters voor de verdere ontwikkeling tot een hoogwaardige Verblijfsplek. Kustzone Poort wordt op de kaart gezet als culturele broedplaats waar beleving en relatie met het water centraal staan.

Doelstellingen

- Realiseren van een evenementlocatie die ruimte biedt aan grootschalige evenementen.
- Opstellen van een gezamenlijke evenementenkalender/culturele programmering.
- Versterken van de toeristisch recreatieve mogelijkheden, waarmee binnen de Noordvleugel (internationaal) een attractief gebied en verblijfsplek wordt gecreëerd.
- Aantrekkingskracht van Kustzone Poort/Duin op regionale schaal creëert kansen voor werkgelegenheid.

Resultaten 2018

Met de culturele strategie wordt getracht een vliegwielfunctie op gang te brengen om initiatiefnemers te verleiden met activiteiten, evenementen, arrangementen en initiatieven naar de Kustzone te komen en hiermee de Kustzone als culturele broedplaats, cultuur- en recreatiegebied op de kaart te zetten. Onder de naam *StrandLAB Almere* is bekendheid gegeven aan het programma rondom cultuur, sport en recreatie in Kustzone Poort. Het bureau Linkeroever heeft eind 2017 een Plan van Aanpak opgeleverd met daarin een top 10 van projecten waarmee de culturele profilering van het gebied vorm krijgt. In 2018 is met deze top 10 projecten geëxperimenteerd. In de eerste helft van 2018 is er een mobiele Kantoor Karavaan geplaatst in het gebied. Vandaaruit is de gebiedsregie georganiseerd.

Door Bureau Linkeroever zijn diverse concrete activiteiten met en voor bewoners van Almere geprogrammeerd, zoals Gluren bij de Buren, Artists in residence, Strandsafari, kinderactiviteiten en een Urban Campsite weekend. In 2018 is StrandLAB als culturele broedplaats onderdeel geworden van het Cultureel Flevoprofiel. Belangrijke conclusie uit de ervaringen in 2017 en 2018 is de potentie van de broedplaats als experimenteel buitenlaboratorium voor creatief Nederland. Voor 2019 ligt de focus van het programma dan ook op het ontwikkelen van dit buitenlaboratorium. Daarvoor is een aangepast vergunningen en handhavingstraject van belang. In dit kader is een aanvraag ingediend bij het Stimuleringsfonds voor creatieve industrie vanuit het Rijk en gehonoreerd. In 2018 is een start gemaakt met het Ontwikkeltraject "Ander Werken aan Strand Poort". De implementatie van StrandLAB bij de stakeholders in Poort almede de cultuur partners in Almere verloopt naar wens.

CULTURELE BROEDPLAATS/TOER STRANLAB

FOTOGRAAF LEX BEERS

STRANSAFARI STRANLAB

STRANDLAB: WATERMANAGERS I.S.M. STAD EN NATUUR

De voortgang om het Evenementenstrand in de Kustzone Poort op de nieuwe locatie in 2019 in gebruik te kunnen nemen is vertraagd omdat in tweede instantie bleek dat er voor de aanleg van de stand toch eerst een vergunningenprocedure in het kader van de Wet Natuurbescherming moet worden doorlopen. Deze vergunning is in januari 2019 verleend.

Vooruitblik

Naar verwachting kan de aanleg van het evenementenstrand medio 2019 van start gaan. Bij de aanleg zal vanuit het StrandLab een event georganiseerd worden om zoveel mogelijk bewoners van Almere actief te laten deelnemen. Aansluitend zal het strand verder worden ingericht zodat het nieuwe evenementenstrand in het tweede kwartaal 2020 beschikbaar is voor de organisatie van grootschalige evenementen. Aandachtspunt hierbij is de procedure met betrekking tot het nieuwe bestemmingsplan Poort-Buitendijks. Eventuele bezwaren op dit bestemmingsplan kunnen de daadwerkelijke in gebruik name van het evenementenstrand verder vertragen.

Tot en met 2020 is Bureau Linkeroever verantwoordelijk om te werken aan de ontwikkeling van een culturele broedplaats met nationale uitstraling onder de naam StrandLAB. Na 2020 dient e.e.a. geïmplementeerd te worden in een concrete organisatie die de culturele broedplaats verder realiseert.

5.3 Pampushout-Zuid (gerealiseerd)

Pampushout-Zuid was een typisch polderbos aan de westkant van Almere met een groot aandeel populier en slechts één fietspad, dat er kaarsrecht doorheen loopt. Het bos lag jarenlang in de luwte, buiten de stad. Inmiddels is de ontwikkeling van het aangrenzende stadsdeel Almere Poort in volle gang en ook een aantal bestaande wijken ligt in de directe nabijheid van het bos. De bewoners hebben een groeiende vraag naar groene, aantrekkelijke recreatieruimte dichtbij huis. Het bos lonkt. Maar het was nat en weinig attractief. Daarom is in samenwerking tussen de beheerder van het bos, Het Flevo-landschap, en de gemeente Almere een plan gemaakt voor de verdere ontwikkeling van het bos naar stadsbos. Uitgangspunt zijn het vergroten van de toegankelijkheid en de diversiteit van het bos.

Doelstellingen

- Natuur de stad in halen, dicht bij de mensen.
- Verbeteren toegankelijkheid en bereikbaarheid van dit stadsbos.
- Verhogen gebruiks- en belevingswaarde.

Resultaten 2018

De afgelopen twee jaar is dat plan uitgevoerd door Het Flevo-landschap. Het bos is opnieuw ingericht en is nu goed toegankelijk voor bezoekers. Er is een nieuw fietspad dat aansluit op het Cascadepark en via het jong aangeplante plukbos, met een soepele slinger, richting de akkers van Almere Pampus leidt. Dwars door het bos slingeren comfortabele wandelpaden. Er is een parkeerplaats centraal in het gebied aangelegd. Het bosbeeld is gevarieerder geworden door de aanplant van meerdere soorten duurzame bomen, het parkachtige plukbos en de nieuwe lanen. In het hart van het bos, waar de paden samenkomen, is een kiem gelegd (o.a. parkeergelegenheid, verlichting) voor een verzamelplek die hier ontwikkeld kan worden met horeca, ontmoeting en als startpunt voor wandelingen en fietstochten. Het project is op 4 juli 2018 feestelijk opgeleverd. In het najaar is, in overleg met Run 4 Free (die bootcamp trainingen geven in het bos), nog een beweegroute gerealiseerd met toestellen die voor een extra uitdaging zorgen voor wie een sportieve ronde door het bos maakt.

FLEVOLANDSCHAP OPENING PAMPUSHOUT

BOOTCAMPERS PAMPUSHOUT ZUID

In vervolg op de herinrichting is in 2018 door LAgroun een ontwikkelstrategie opgesteld voor de centrale plek in het bos (de Kiem). Kansen voor doorontwikkeling worden vooral gezien in een concept met stedelijk bereik rondom de thema's 'growing green' en 'hout'.

5.4 Cultuur

Cultuur is in toenemende mate onlosmakelijk verbonden aan de economische ontwikkeling van de stad en regio. Investeren in cultuur zorgt voor economische dynamiek. Een bruisend cultureel klimaat draagt bij aan een slimme en innovatieve stad. Synergie tussen stedelijk, regionaal en landelijk cultuurbeleid is een belangrijke voorwaarde om de culturele infrastructuur van Almere te ontwikkelen.

Doelstellingen

- Met behulp van een culturele strategie sturen op kwaliteit en optimale functiemix.
- Verkennen van de mogelijkheden voor een culturele topattractie.

Resultaten 2018

In 2018 is gewerkt aan een culturele strategie voor Almere. Een overkoepelend verhaal voor de verdere ontwikkeling van de culturele infrastructuur van Almere in relatie tot de regio (MRA en provincie) en het Rijk. Dit heeft geleid tot twee culturele proposities aan het ministerie van OCW in de vorm van de regionale cultuurprofielen:

- Het Flevoprofiel.
- Het cultuurprofiel van de MRA "meer dan de delen".

De plannen voor een museum van nationale c.q. internationale betekenis hebben in 2018 geleid tot een eindrapportage van bureau XPEX. Eind 2018 / begin 2019 is deze rapportage uitgewerkt in een opdrachtschrijving voor een of meerdere kwartiermakers in 2019 de inhoud, financiering en realisatie verder gaan concretiseren.

In Kustzone Poort wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een culturele broedplaats (onderdeel van het sleutelproject Kustzone Poort).

Vooruitblik

Begin 2019 wordt voor het stedelijk cultuurbeleid het Cultuurplan Almere 2019-2024 ter vaststelling aangeboden aan de Gemeenteraad van Almere. Daarmee wordt een integrale culturele strategie een feit.

Cultuur wordt in 2019 een belangrijke drager van de verdere samenwerking binnen de MRA. De uitvoering van het programma “meer dan de delen” wordt gestart. Binnen de thema’s bereikbaarheid, ruimte, landschap, cultuureducatie, cultuurmarketing en samenwerking worden in 2019 en 2020 concrete pilots ontwikkeld. Dat betekent o.a. een betere zichtbaarheid én bereikbaarheid van de culturele voorzieningen binnen de MRA, ook in Flevoland en Almere. Binnen de MRA wordt een broedplaatsenbeleid ontwikkeld waarbij we de ruimte die Almere te bieden heeft optimaal kunnen inzetten.

Ook in Flevoland leidt het regionaal cultuurprofiel in 2019 tot intensieve samenwerking op de terreinen LandArt, Cultuureducatie (met name de uitbreiding naar vmbo en mbo), een nieuwe museale voorziening en nieuwe kunstproductie (broedplaatsen).

In 2019 en 2020 zullen we door middel van pilots en proeftuinen (in cofinanciering met provincie, MRA en OCW) een voorschot nemen op nieuwe investeringen in de versterking van het cultuurprofiel van Almere

(Top)Talentontwikkeling, nieuwe vormen van kunstproductie, een museale voorziening, en accenten op de unieke kenmerken van Almere in de vormgeving van stad en landschap (Architectuur en Land Art) zijn de dragers van het cultuurprofiel van de stad.

In april 2019 zal de advisering van de Raad Voor Cultuur ten aanzien van het nieuwe rijks cultuurbeleid 2021-2024 gepresenteerd worden. De samenwerking van OCW met de regio vormt daarin een belangrijk onderdeel. Dit advies geeft de hoofdrichting voor de ontwikkeling van nieuwe sleutelprojecten cultuur.

De samenwerking tussen rijk, regio en Almere maakt het mogelijk om de culturele infrastructuur van Almere vanaf 2021 structureel te versterken.

Een belangrijke randvoorwaarde voor nieuwe culturele voorzieningen is de verbinding met de basis: met de bestaande cultuursector en de huidige en toekomstige bewoners van Almere

Samen met de programmalijn Hart van de Stad, wordt een onderscheidend cultureel profiel voor het Stadscentrum uitgewerkt. Dit sluit naadloos aan op het Sleutelproject Rondje Weerwater. De toepassing van Beeldende kunst bij de Groene Loper en een Landart Kunstwerk in 2022 in of bij het Weerwater zijn daarvoor in voorbereiding.

5.5 Eden

Eden Holland is een nieuwe sleutelproject binnen Almere 2.0. Het is de plek waar bezoekers op indrukwekkende wijze de effecten kunnen ervaren van klimaatverandering en de gevolgen hiervan op bijvoorbeeld ons water, voedsel en onze manier van leven. In het park gaan bezoekers op een educatieve ontdekkingsreis die alle zintuigen prikkelt en

inspireert. Eden Holland wil bezoekers zo op een positieve manier betrekken en inspireren om bewuster met de aarde om te gaan en in actie te komen voor een beter klimaat. Het is een educatieve publieksattractie bestaande uit een veelzijdig landschapspark met belevingstuinen, iconische ontmoetings- en expositieruimten gelegen te midden van belevingstuinen en een ontdekkingsbos. Eden Holland is geïnspireerd door het succesvolle Eden Project in Cornwall dat sinds 2000 jaarlijks meer dan 1 miljoen bezoekers trekt en een belangrijke rol speelt in de aantrekkelijkheid van de regio Cornwall voor toerisme, economische bedrijvigheid en leefklimaat. Met Eden Holland -een Nederlands initiatief- willen we jaarlijks meer dan 400.000 bezoekers trekken. Eden Holland maakt het mogelijk een grote stap te zetten in het versterken van toerisme en cultuur in Almere en in het versterken van het vestigingsklimaat. De aantrekkingskracht op regionale en landelijke schaal creëert kansen voor werkgelegenheid in de toeristische sector. De inspanning vanuit de overheid is met name gericht op het aanjagen en mogelijk maken van de ontwikkeling.

Doelstellingen

- Versterking recreatief en cultureel palet Flevoland en Almere.
- Passend bij doelstelling Growing Green City.
- Unieke complementaire toeristische trekpleister in MRA en Nederland.
- Extra educatieve impuls voor de stad en omgeving.
- Impuls stedelijke economie.

Resultaten 2018

In 2018 heeft een vergelijkende locatiestudie plaatsgevonden op grond waarvan gekozen is voor een locatie ten zuiden van de A6. Deze gronden zijn in eigendom van Staatsbosbeheer, die bereid is de gronden voor de ontwikkeling van dit park beschikbaar te stellen.

Na deze locatiekeuze is door de gemeente met Stichting Eden Holland een werkplan opgesteld gericht op de totstandkoming van een programmatische en ruimtelijke uitwerking van het park op basis waarvan een businesscase kan worden opgesteld (samen het Masterplan vormend). Ook is een bijdrage uit het Fonds Verstedelijking Almere aangevraagd en verkregen voor de (gedeeltelijke) financiering van in eerste instantie de totstandkoming van het Masterplan op basis waarvan gemeente en Eden kunnen besluiten of sprake is van een haalbare ontwikkeling. Het plan is in financiële zin haalbaar als daarvoor de vereiste externe financiering kan worden verkregen.

Vooruitblik

In de eerste helft van 2019 zal het Masterplan worden opgesteld. Op basis daarvan zal een “go/no-go” beslissing worden genomen voor realisatie van het project. Op grond van een ruimtelijke onderbouwing en een eerste consultatie van de omgeving (stakeholders) zal ook moeten blijken of er sprake is van voldoende maatschappelijk draagvlak. Hiervoor wordt begin 2019 een stakeholderaanpak vastgesteld.

Blijkt het plan haalbaar (financierbaar), dan zal vanaf de tweede helft van 2019 verdere “engineering” van het plan plaatsvinden gericht op een start bouw en inrichting in 2021 en een exploitatie per 1 april 2022, gelijktijdig met de Floriade. Het zal een gefaseerde ontwikkeling betreffen, waarbij in 2022 de eerste fase zal gelijktijdig open gaan met de Floriade. De Floriade en Eden Holland zullen elkaar waar mogelijk versterken.

6

VERNIEUWEND WONEN

In de Noordvleugel is een forse vraag naar woningen. Met de bouw van 60.000 woningen levert Almere de komende decennia een belangrijke bijdrage aan het opvangen van deze regionale woningbehoefte. Kwantiteit en kwaliteit gaan hand in hand binnen deze opgave. De woningbouwopgave van Almere wordt opgepakt door onderscheidende woonmilieus van hoge kwaliteit aan de stad en de regio toe te voegen. Almere draagt hiermee bij aan de landelijke opgave gericht op het ontwikkelen van vernieuwende woonconcepten voor een beter functionerende woningmarkt. Almere versterkt hiermee de positie van de stad als koploper op het vlak van duurzame vernieuwende stedenbouw waarbij de eindgebruiker centraal staat. De woonmilieus en woonconcepten die worden ontwikkeld dragen ook elders in de regio - en in Nederland - bij aan het formuleren van antwoorden op woningmarktvraagstukken.

Doelstellingen

Het Woningbouwatelier geeft via het uitvoeren van concrete experimenten een impuls aan ontwikkelingen die de diversiteit, keuzevrijheid, toegang en kwaliteit van de woningmarkt vergroten en/of verbeteren. Het atelier brengt ideeën en partijen in positie en werkt gericht aan:

- Het uitvoeren van concrete experimenten die de diversiteit, keuzevrijheid, toegang en kwaliteit van de woningmarkt vergroten en/of verbeteren.

Het verbeelden van visie en concepten: het werkterrein van de woningbouwexperimenten is altijd in de ruimtelijke ontwikkeling: de woning, de wijk, de stad. Ruimtelijk verbeelding van visies en ideeën kunnen deze veel sterker maken. Hiermee kun je sneller, directer en duidelijker overbrengen wat het bijzondere van een bepaalde aanpak kan zijn.

- Noodzakelijke systeemveranderingen agenderen en deze in gang zetten, om de gewenste opschaling te kunnen realiseren.
- Landelijke verspreiding van breed gedeelde inzichten, kennis en voorbeeldprojecten via een eigen (digitaal) platform en andere landelijke platforms.
- Een positieve bijdrage aan het imago van de stad Almere als de plek waar in beginsel elke woning en woonwens gerealiseerd kan worden en de Noordvleugel als stedelijke regio met complementaire woonmilieus en een aantrekkelijk (inter)nationaal vestigingsklimaat.

Resultaten

De belangrijkste resultaten uit 2018 voor het programma Vernieuwend Wonen in het algemeen zijn:

- Er is een nieuwe inhoudelijk atelierleider van het Woningbouwatelier aangesteld in overleg met de partners van het Ministerie BZK, het Rijksvastgoedbedrijf en het Atelier Rijksbouwmeester.
- Het programma Vernieuwend Wonen is in 2018 versterkt met een programmasecretaris en een communicatieadviseur, als onderdeel van de professionalisering van het programma.
- Voor het project WikiHouse is een Europese subsidie binnengehaald bij Interreg. Het Europese project Housing 4.0 heeft het doel een oplossingsrichting te ontwikkelen voor het tekort aan betaalbare lage-energiewoningen voor 1&2-persoonshuishoudens in Noordwest Europa. Het Almeerse onderdeel van het project omvat een totale begroting van ca. € 840.000 (waarvan ca. € 484.000 door INTERREG wordt gefinancierd en ca. € 323.000 eigen middelen betreft).

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Vernieuwend Wonen					
Programmasturing lijn 5	-41	0	0	0	-41
Experiment Vernieuwend Wonen	-1.210	-1.190	-800	-800	-4.000
Totaal	-1.251	-1.190	-800	-800	-4.041

6.1 Prijsvraag Who Cares?

In Almere lanceerde Rijksbouwmeester Floris Alkemade op 18 januari 2017 de prijsvraag Who Cares: Nederland kom met multi-disciplinaire aanpakken voor de na-oorlogse wijken waarin het woningbestand vraagt om een aanpak en wel eentje die past en betaalbaar is voor een verder vergrijzende bevolking die veelal thuis blijft wonen met een zorgbehoefte. Het Woningbouwatelier participeert in de prijsvraag met als case Almere Haven. Het motief om met deze prijsvraag landelijk ideeën op te halen voor Almere Haven is dat Almere pioniersgrond is voor woningbouw, al 40 jaar. Ook nu de eerste wijken langzaam vragen om een nieuwe toekomst, zoekt Almere naar de beste en de meest innovatieve ideeën.

Doelstellingen

- Een nieuw toekomstbeeld voor reeds bestaande wijken van Almere Haven opstellen.
- Bewoners en stakeholders nauw betrekken in Almere Haven.
- Ideeën concreet maken zodat deze uitgevoerd kunnen worden door middel van pilots.
- Multi-disciplinaire samenwerking stimuleren (mensen uit de zorg- en uit de bouwsector werken hier samen).

Resultaten 2018

De winnende teams van Who Cares in Almere (Samenredzame Wijk en Eigentijds Hof) hebben in de zomer het resultaat van hun haalbaarheidsstudie opgeleverd en daarmee een volgende stap gezet in realisatie van de plannen. De bijdrage van het Woningbouwatelier hieraan was: financiële bijdrage, scherp krijgen van issues rond financieringsstromen, inhoudelijke kaders, tijdelijk vasthouden van Stadswerfpark-locatie, connecties bewerkstelligen in speelveld (binnen en buiten gemeente, alsook naar landelijke Who Cares team) en communicatie naar stakeholders. Na oplevering van de haalbaarheidsstudies is het Woningbouwatelier met alle betrokken beleidsdiensten van de gemeente het gesprek aangegaan over wenselijkheid en (on)mogelijkheden van beide plannen.

Vooruitblik

Doel voor 2019 is de pilots naar realisatie te brengen.

6.2 Digitale zelfbouw Wikihouse

WikiHouse is een duurzaam en digitaal geproduceerd houtskelet bouw pakket waarmee je zelf je huis (of werkruimte) kunt ontwerpen en bouwen. Het geldt als een ware revolutie in de zelfbouw.

Doelstellingen

- Iedereen in staat stellen zelf een huis of een ruimte te ontwerpen.
- Eerste bewoonbare WikiHouse realiseren als opmaat voor opschaling.
- Betaalbare en duurzame woningen realiseren.
- Stimuleren van de markt om op zoek te gaan naar andere bouwvormen.

Resultaten 2018

In februari is het eerste bewoonbare WikiHouse ter wereld in Almere Poort opgeleverd. Tot en met de zomer heeft het huisje in het teken gestaan van opschaling en breed delen van inzichten. In samenwerking met IKEA is een programma opgestart waarbij het WikiHouse beschikbaar was voor 'proefslapers', waaronder voor IKEA Family members. Daarnaast heeft IKEA gesprekken georganiseerd met verschillende bedrijven en geïnteresseerden, waarbij de vraag 'hoe duurzaam gedrag kan worden gestimuleerd' centraal stond; de duurzaamheidsestafette i.s.m. BNR Radio. De podcasts zijn online terug te luisteren.

WIKIHOUSE IKEA

2018 stond tevens in het teken van de toekenning van de Europese Interreg subsidie 'Housing 4.0'. Het project heeft het doel een oplossingsrichting te ontwikkelen voor het tekort aan betaalbare lage-energie woningen voor 1&2-persoonshuishoudens in Noordwest Europa. De aanvraag betreft een demonstratieproject waarmee enkele energie-duurzame betaalbare woningen worden gerealiseerd met het gebruik van nieuwe digitale technologieën. Het Almeerse onderdeel van de aanvraag betreft onder meer de organisatie en begeleiding van de zelfbouw van 28 WikiHouses in Almere. De Almeerse pilot 'WikiHouse community' is de eerste en met 28 woningen ook de grootste. Het Almeerse onderdeel van het project

omvat een totale begroting van ca. € 840.000 (waarvan ca. € 484.000 door Interreg wordt gefinancierd en ca. € 323.000 eigen middelen uit het FVA betreft).

Almere voert dit project uit samen met Provincie Vlaams-Brabant (België; leading partner), Carlow Kilkenny Energy Agency (Ierland), South West College (Noord-Ierland), European Institute for Innovation (Duitsland) en TU Delft. Ook de Directie Bouw en Energie van het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties van Nederland is de zogenaamde geassocieerd partner van Almere in dit project.

Vooruitblik

In 2019 zal de bouw het Housing 4.0 platform afgerond worden. Via het platform kunnen eindgebruikers parametrisch ontwerpen maken, welke zijn gebaseerd op een digitaal bouwsysteem. Voor Almere is dit bouwsysteem WikiHouse. Daarnaast zal 2019 in het teken staan van het breder toepassen van WikiHouses in Almere.

6.3 BouwEXPO Tiny Houses

In 2016 startte in Almere de BouwEXPO Tiny Housing met de ideeënprijsvraag. Iedereen kon meedoen. De winnaars bouwden vrijstaande, geschakelde of te stapelen huisjes. Om demografische redenen behoort 'klein wonen' op de agenda te staan: de 3 miljoen alleenwonenden in Nederland -op een totaal van nog geen 8 miljoen huishoudens- groeit met ruim een half miljoen tot 2050. Ook in Almere woont 33% van de mensen alleen. In de BouwEXPO is niet gevraagd om een community waardoor er palet aan motieven zichtbaar is geworden. Het zijn zestien huisjes van een grote diversiteit. De kavels op de BouwEXPO variëren tussen de 17m² en 100m², met een uitschieter van 160 m²; de kavelprijs is conform het gemeentelijk grondprijnsbeleid.

Doelstellingen

- Nagaan of er belangstelling is voor een dergelijke woonvorm.
- Start om deze woonvorm op grotere schaal uit te rollen in de stad.
- Tegemoet komen aan de demografische ontwikkeling van de stad met meer één en tweepersoons huishoudens, die een unieke woonwens hebben.

GRANDE TINY FINALE BOUWEXPO-9676

Resultaten 2018

In 2018 zijn de laatste huisjes gebouwd op het BouwEXPO terrein. De fase van het experiment is hiermee voorbij. De huisjes zijn vergund en worden (binnenkort) bewoond. Op een terrein van 1.400 m² zijn zestien huisjes gebouwd. Aan de prijsvraag onder motto hebben niet tot nauwelijks beleggers, ontwikkelaars en corporaties deelgenomen. In zoverre zij hebben deelgenomen, heeft de jury die inzendingen niet geselecteerd.

De resultaten van de BouwEXPO zijn positief: de huisjes zijn vergund en gebouwd, er is volop vraag naar de huisjes, de 16 realisaties zijn zonder subsidie tot stand gekomen, de gemeentelijke grex is goed verlopen. De BouwEXPO heeft veel aandacht en publiciteit gegenereerd. Zonder compleet te zijn: zo'n twintig overheden zijn in samenwerking met de RVO geïnformeerd over de 'lessons learned', het ontwerp 'Slim Fit' van Ana Rocha heeft de Dutch Design Award (DDA) in de categorie Habitat gewonnen, in de het vakblad Ruimte + Wonen is een artikel over 'klein wonen' gepubliceerd, de BouwEXPO behoorde tot de voorbeeldige inzendingen voor de Gouden Piramide, het Jaarboek Architectuur besteedde aandacht aan de BouwEXPO, het was opgenomen in het programma Stand van Nederland, het was vertegenwoordigd op de Innovatie EXPO Rotterdam, i.s.m. KAF zijn rondleidingen georganiseerd. Eind november vond de Tiny Grande finale plaats.

Vooruitblik

In de eerste helft van 2019 wordt een tweetalige publicatie gemaakt over de woningen op de BouwEXPO. In het boek vertellen we het verhaal over de 'making of', waaronder de publieksvriendelijke onderdelen van de meer technische lessen die we geleerd hebben. Belangstelling voor de BouwExpo vanuit pers, andere overheden, onderwijsinstellingen en groepen blijven we faciliteren. De goede resultaten van de BouwEXPO Tiny Housing zijn aanleiding voor een verdere uitrol. Deels vanuit de gemeentelijke organisatie zelf. Alleen als het vernieuwende opgaven zijn kan het WBA dit oppakken en uitwerken. Nadat de publicatie is uitgebracht gaat de huidige speciale website offline. Informatie over het project blijft beschikbaar op de algemene website van het Woningbouwatelier.

6.4 Duurzame transformatie kantoren en maatschappelijk vastgoed

Dit experiment heeft betrekking op leegstaand vastgoed in Almere en leegstaand vastgoed in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf. De kern van het experiment draait om transformatie van leegstaande gebouwen, op een andere manier dan nu gebruikelijk, tot stand te laten komen.

Doelstellingen

- Verhogen kwaliteit en diversiteit van transformaties.
- Democratiseren van ontwerp.
- Vergroten flexibiliteit en keuzevrijheid van potentiële bewoners zodat ze betaalbaar hun woonwensen kunnen realiseren.
- Systeemverandering in de woningbouw.

Resultaten 2018

In 2018 is een verkenning uitgevoerd naar nut en noodzaak van een dergelijk experiment in een periode waar kantorenleegstand afneemt en de aandacht meer en meer verschuift naar nieuwbouw van woningen. In Almere blijkt momenteel geen gemeentelijk vastgoed voorhanden en op de commerciële markt is de druk om snel te verhuren of transformeren hoog. Vanuit het Rijksvastgoedbedrijf zijn vier panden buiten Almere aangedragen en onderzocht.

Op basis van de verkenning is besloten om het project tweeledig voort te zetten, bestaande uit de onderdelen LivinOfficeExpo en SpaceFinder. Het experiment krijgt hiermee extra gelaagdheid met aandacht voor de korte en voor de langere termijn.

Doel is niet alleen dat er een matching- en verbouwplatform ontstaat (lange termijn), maar dat tevens zichtbaar gemaakt wordt dat maatwerk ontwikkelen in een bestaand gebouw gewoon kan (korte termijn).

Er is een start gemaakt met de uitwerking van de plannen. Voor de LivinExpoOffice lijken de kansen voor Leeuwarden het meest concreet. Gunstig en complicerend is dat in Leeuwarden ook het experiment Skills in de Stad zal landen. Dit is een onderdeel van het Regionaal Ontwikkelprogramma van het RVB. Een beoogd pand in Almere is onderwerp van locatie-onderzoek. Gemeente en eigenaar hebben verschillende ideeën over de toekomst van dit gebouw.

Vooruitblik

Doel voor 2019 is om de prijsvraag voor LivinOfficeExpo uit te schrijven. Daarvoor is het noodzakelijk om een of twee gebouwen/vloeren beschikbaar te hebben. Voor SpaceFinder wordt een proof of concept voorbereid en mogelijk al gerealiseerd.

6.5 Circulaire bouw

Eind 2018 is in samenwerking met Energy on Upcycling gestart met het uitwerken van het idee om mogelijk isolatie- en bouw materiaal te produceren uit reststromen uit Almere. In combinatie met een experiment verduurzaming wordt de reductie van uitstoot CO₂ in de wijken aangejaagd.

Vooruitblik

In 2019 zal in eerste instantie een plan van aanpak worden opgesteld, waarin zowel de waarden van programmalijn Vernieuwend Wonen worden meegenomen als die van programmalijn Energy on Upcycling. Vervolgens zal een besluit genomen worden of en zo ja hoe dit experiment verder vorm zal krijgen, en of het project nog steeds onder beide programmalijnen blijft vallen of dat het meer bij één van de programmalijnen past.

6.6 BouwEXPO Floriade – Duurzaam, Digitaal en Betaalbaar

De gemeente Almere benut de Floriade om te onderzoeken hoe de stad zich groen, duurzaam en inclusief kan ontwikkelen. De Floriade is een proeftuin voor vernieuwende oplossingen. Het Woningbouwatelier wil op het Floriade terrein een BouwExpo organiseren rondom duurzame, digitaal geproduceerde en betaalbare woningen.

Resultaten 2018

In 2018 is het idee met de Floriade organisatie verder uitgewerkt samen. Amvest is als ontwikkelaar van het Floriade terrein vanzelfsprekend een belangrijke partner in dit proces. De gemeente en Amvest hebben in december de ontwikkelovereenkomst Floriade getekend.

Vooruitblik

Onderdeel van de afspraken tussen gemeente en Amvest is een gezamenlijk innovatiedossier. Met de inzet van het Woningbouwatelier en dit dossier wordt in 2019 een gezamenlijke inzet voor de BouwExpo op het Floriade terrein uitgewerkt. De uitvraag kan dan eind 2019 of 2020 gedaan worden. In 2021 vindt realisatie van de BouwExpo plaats. De BouwExpo moet voor de opening van de Floriade in april 2022 gereed zijn.

6.7 Bouwen voor de wereld

Bouwen voor de Wereld is een proeftuin voor prototype woningen voor snelle wederopbouw van samenlevingen onder andere na natuurrampen: met toepassing van beperkte (rest) materialen, bouwbaar met weinig kennis en hulpmiddelen, primaire behoeften oplossend zoals een dak boven het hoofd, droge voeten, elektriciteit, communicatiemiddelen, schoon drinkwater, voedselvoorziening en sanitatie. Prototype ontwikkeling is beoogd door nationale en internationale partners. Zowel NGO's als kennisinstellingen en bedrijfsleven worden uitgedaagd om concepten te ontwikkelen en realiseren met steun van de Nederlandse overheid.

Resultaten 2018

Op 3 juli 2018 vond over Bouwen voor de Wereld een startoverleg plaats tussen gemeente Almere, Floriade BV, Rijksvastgoedbedrijf en Atelier Rijksbouwmeester. Voor Bouwen voor de Wereld is nu een locatie gereserveerd aan de zuidzijde van het Floriade terrein, ten zuiden van de A6, naast het circulair cluster bij het Upcycle Centrum. Over het gebruik dienen nog wel aanvullende afspraken te worden gemaakt. In opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf heeft Royal Haskoning DHV een locatiestudie uitgevoerd. Bouwen voor de Wereld wordt in beginsel bekostigd door de Rijksoverheid. Aanvullende middelen hiervoor worden nog gezocht, zoals bijvoorbeeld bijdragen vanuit het bedrijfsleven.

Vooruitblik

In 2019 zal nadere besluitvorming over de locatie plaatsvinden. Dan volgt een fase om concrete programma's en projecten met elkaar te ontwikkelen, gericht op toepassen van duurzame en inclusieve vernieuwingen voor de leefomgeving. Vanuit het programma Vernieuwend Wonen worden het Rijksvastgoedbedrijf en de Rijksbouwmeester ondersteund in het opzetten en mee uitvoeren van een programmatische aanpak voor Bouwen voor de Wereld in relatie tot de wereldtentoonstelling Floriade in 2022.

7

OVERIGE PROJECTEN FVA

Eén project binnen het FVA is niet toebedeeld aan een Programmalijn maar wordt separaat uitgevoerd. Aan dit project is in 2016 een éénmalige bijdrage uit het FVA verstrekt. Dit project is in 2018 afgerond.

7.1 Doorontwikkeling StraatKubus (gerealiseerd)

Op 1 januari 2016 is gestart met het project Doorontwikkeling StraatKubus met als werktitel "ZorgKubus". Kern van het project is om aan de hand van modellen een voorspelling te doen van de ontwikkeling van de sociale infrastructuur in het sociaal domein. Het betreft de ontwikkeling van de toekomstige participatie, zorg- en welzijnsvraag in Almere op het niveau van huishoudens. Met de uitkomsten wordt een bijdrage geleverd aan een preventieve aanpak van de leefbaarheid in Almere door middel van vroeg signalering gericht op de participatiewet, de WMO en de jeugdhulp uitgevoerd door het sociaal domein. Het project is in september 2018 afgerond met de oplevering van de voorspelmodellen, juridisch kader en bevindingen van het moreelberaad. Met het planbureau sociaal domein wordt gesproken over mogelijke toepassingen ter ondersteuning van informatie gestuurd werken in het sociaal domein. De gemeente Almere heeft door de Doorontwikkeling StaatKubus ervaring opgedaan met het ontwikkelen van voorspelmodellen en dat kan hierdoor ook voor andere vraagstukken binnen de organisatie worden ingezet waar voorspelmodellen een rol spelen.

Financiën

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief FVA	Realisatie t/m 2018	2019	2020	2021	Totaal
Overige projecten					
Straatkubus	-485	0	0	0	-485
Totaal	-485	0	0	0	-485

8

GROEN BLAUW

Almere is een groene stad. Omringd door landschappen van wereldklasse. Het groen en het water lopen als een samenhangend netwerk tussen de stadsdelen door. In de wijken verfijnt het zich en gaat via parken en grachten over in het buurtgroen. Het groen blauwe netwerk wordt gezien als een van de grootste kwaliteiten van de stad. Hiermee onderscheidt Almere zich in de regio en biedt een aantrekkelijke, gezonde woonomgeving en vestigingsklimaat.

De opgave van het Programma Groenblauw is tweeledig:

Het activeren van de groene en waterrijke gebieden in en om Almere, zodat de mensen er kunnen ontspannen, bewegen, genieten en zich verwonderen.

Het ontwikkelen van een hoogwaardige landschappelijke basis, inclusief duurzaam beheer. In het programma zijn vier ambities geformuleerd: versterken & doorontwikkelen bestaande gebieden, verbinden met omringende landschappen van wereldklasse, nieuwe natuur aanleggen en het verbinden van stad en natuur.

Vanuit deze ambities zijn veertien groenblauwe gebieden aangewezen die cruciaal zijn in de groeiopgave van Almere. Met de ontwikkeling van drie van deze gebieden is gestart met financiering van het FVA: Pampushout-zuid, Weerwater en Nationaal Park Nieuwland. Daarnaast is het vanuit de samenwerking met de natuurorganisaties gelukt om te beginnen met de ontwikkeling van nog eens drie gebieden: Eemvallei, Almeerderhout en de Wetlands Poort- Noorderplassen. Alle ontwikkelingen zijn langjarig en vinden stapsgewijs plaats.

8.1 Pampushout-zuid

Zie voor een nadere toelichting het project Pampushout-Zuid onder het programma Cultuur, Recreatie en Toerisme.

8.2 Weerwater

Zie voor een nadere toelichting het project Rondje Weerwater onder het programma Hart van de Stad.

8.3 Nationaal Park Nieuw Land – Almeerse Poort

Zie voor een nadere toelichting het project Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort onder het programma Cultuur, Recreatie en Toerisme.

8.4 Eemvallei- Noorderwold

In de ontwikkeling van Oosterwold is een langgerekte, slingerende zone -dwars door het gebied- gereserveerd voor landschapsontwikkeling in combinatie met landbouw. De zone is ca. 400 meter breed en 10 kilometer lang. De ambitie is om hier een eigentijdse aanvulling op het bestaande groenblauwe raamwerk van Almere te realiseren. In de periode 2017-2021 wordt door Staatsbosbeheer, Het Flevo-landschap, ERF en zeven particuliere initiatiefnemers een begin gemaakt met de aanleg. Hiervoor zijn middelen toegewezen vanuit het Programma Nieuwe Natuur van de Provincie Flevoland. De inzet is om samen tenminste 300 hectare Eemvallei, en misschien zelfs het dubbele, te realiseren.

Doelstellingen

- Landschappelijke aaneengesloten aanleg en inrichting van de Eemvallei.
- Versterken van bestaande natuur in de randen van Oosterwold.
- Integrale ontwikkeling van bebouwing, landbouw, natuur en landschap.

Resultaten 2018

Zomer 2018 is de uitvoering van de eerste fase Noorderwold- Eemvallei gestart door de ondertekening van de realisatieovereenkomst met het Programma Nieuwe Natuur. In het project wordt 100ha natuur en bos gecompenseerd die in Almere verdween door verdubbeling A6 (opgave van RWS). Noorderwold/ Eemvallei draagt in belangrijke mate bij aan het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat in Oosterwold dat nu nog hoofdzakelijk een grootschalig agrarisch gebied is. Het gebied biedt kansen om een proeftuin van natuurinclusieve landbouw te zijn. Uitvoering is in handen van Het Flevo-landschap. ERF is partner in het project. Zij experimenteren met strokenteelt in het gebied. Onderzoekers proberen te achterhalen hoe groot de voordelen zijn van meer diversiteit op een perceel.

START UITVOERING EERSTE FASE NOORDERWOLD-EEMVALLEI MET DE BETROKKEN BESTUURDERS EN INITIATIEFNEMERS.

Vooruitblik

In 2019 zal de eerste fase van Eemvallei-zuid in uitvoering gaan. Het bos, de waterpartijen en de paden worden aangelegd door Staatsbosbeheer. Daarin is ruimte voor een groot voedselbos (stichting Voedselbosbouw Nederland), een natuur-speelsterrein (stichting Speelwildernis) en een natuurboerderij (Vliervelden door Stadsboerderij Almere). Onderdeel van het project is de aanplant van 30ha bos. Dit bos compenseert de bomen die afgelopen jaren verspreid over Almere, vooral rond Almere Poort, zijn verdwenen. In 2019 zal ook de strategie worden bepaald voor de volgende realisatiefases. Het uiteindelijk doel is een aaneengesloten Eemvallei te vormen tussen de eerste aanleg bij de A6 aan de ene kant en het Kathedralenpad aan de andere kant.

8.5 Almeerderhout

Met een bijdrage uit het Fonds Groenblauw van Staatsbosbeheer wordt gewerkt aan de geleidelijke transformatie van het Almeerderhout naar hét stadsbos van Almere.

Doelstellingen

- Verbeteren herkenbaarheid en toegankelijkheid van dit stadsbos.
- Verhogen gebruiks- en belevingswaarde.
- Natuur de stad in halen, dichtbij de mensen.

Resultaten 2018

De afgelopen jaren is de toegankelijkheid van het bos verbeterd door het realiseren van kwalitatief hoogwaardige bruggen en paden en is gewerkt aan meer diversiteit in bomen en planten zodat een gezond bos met een hoge belevingswaarde ontstaat. Juli 2018 is de afronding van de eerste fase van de kwaliteitsimpuls in de boswachterij Almeerderhout gevierd met de onthulling van de toegangspoorten naar het stadsbos. De poorten zijn grote cortenstalen populierenbladeren langs de Waterlandseweg en de Vogelweg. Ze markeren dat je het stadsbos in rijdt, waardoor het Almeerderhout meer zichtbaar en herkenbaar wordt voor passanten en bezoekers.

TOEGANGSPOORTEN ALMEERDERHOUT MAKEN HET STADSBOS ALMEERDERHOUT HERKENBAAR.

Vooruitblik

De kwaliteitsimpuls wordt de komende jaren voortgezet. Daarbij krijgt de verbinding tussen de wijken en het bos bijzondere aandacht. Dat sluit aan op het programma Groene Metropool van Staatsbosbeheer, met als ambitie 'een Nederland waar groen vanzelfsprekend deel uitmaakt van onze stedelijke leefomgeving'. In dit programma wordt er naar gestreefd dat iedere bewoner in de Randstad direct vanuit zijn of haar huis is aangesloten op het groene en waterrijke netwerk. Juist in die verbinding met de (bewoners van de) stad zijn voor Almeerderhout opgaves te benoemen. Dat zal rond de zomer leiden tot een Bosagenda voor het Almeerderhout.

8.6 Wetlands Poort-Noorderplassen

Het Flevo-landschap, waterschap Zuiderzeeland en de gemeente Almere willen een rand van water en wetland-natuur langs de bossen van Pampushout realiseren.

Doelstellingen

Deze natuurrijke singel accentueert de overgang van het bos naar het toekomstig stedelijk gebied in Pampus. Het realiseert de ontbrekende schakels in de Ecozone Pampus (van het Kromslootpark, langs Poort, naar de Lepelaarplassen) en is een voorbeeldproject in het Waterplan Almere (2017 vastgesteld). Het levert een bijdrage aan een duurzaam watersysteem voor de westflank (Almere Poort en Pampus) met een goede afvoercapaciteit en water- en omgevingskwaliteit. Zo houdt Poort droge voeten en kunnen bewoners met de kano tussen bevers en snoeken naar Noorderplassen peddelen.

WETLANDS POORT-NOORDERPLASSEN: INTEGRATIE VAN OPGAVES VERSTEDELIJKING, WATERAFVOER EN VERSTERKEN ECOLOGIE.

Resultaten 2018

De benodigde gronden zijn zomer 2017 als onderdeel van het Programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland verworven. Vanuit de gebiedsontwikkeling van Poort worden de voor de verstedelijking vereiste technische aanpassingen aan de waterafvoer gefinancierd (zoals de vervanging van duikers). Door gemeentelijke aanjaaggelden en eigen middelen van Flevo-landschap kan een duurzaam watersysteem met ecologische en recreatieve inrichting worden gerealiseerd. Een goed voorbeeld van win-win: een impuls in water, natuur en een aantrekkelijke stad. Eind 2018 zijn uitvoeringsafspraken gemaakt voor het eerste deelgebied.

Vooruitblik

Het eerste deeltraject wordt in 2019 gerealiseerd. Het gaat om de aanleg van ecologische oevers langs en de verdieping van de Galjoottocht tussen het Fischerpad en de Galjootweg. Realisatie van het tweede deeltraject, richting de Oostvaardersdijk, wordt in 2019 voorbereid.

9

FINANCIEEL OVERZICHT FONDS VERSTEDELIJKING ALMERE

De uitvoering van de programmalijnen en sleutelprojecten is ruim twee jaar onderweg. Een aantal projecten vanuit met name 2015 en 2016 zijn dit jaar afgesloten of nader het einde (Pampus Hout, Zorgkubus, Gasbetoncentrale). De eerste successen in de projecten zijn bekend en zijn publiekelijk gedeeld. Ook veel projecten hebben afgelopen jaar de voorbereidingsfase afgerond en gaan de uitvoeringsfase in of komen op stoom. We zien dit terug in de realisatie van 2018. De grote investeringen blijven nog uit, waardoor er minder in 2018 is aangewend dan vooraf is gepland. Vooraf was bekend dat het tempo van realisatie ambitieus was. Begin 2018 is middels een uitgewerkte planning de fasering van middelen inzichtelijk gemaakt waardoor we bij de programmabegroting 2019 van de gemeente Almere al een groot deel van de middelen hebben doorgeschoven naar 2019 en verder.

Het jaarprogramma voor 2019 komt hiermee op een totaal van ruim € 40 miljoen en leidt tot een forse portefeuille aan te realiseren projecten in 2019. Adequate sturing is hierop vereist. Vanuit de overkoepelende programmaorganisatie wordt, in nauwe samenwerking met de gemeente Almere, de uitvoeringsorganisatie hierop ingericht. Er is een serie verbetermaatregelen geformuleerd die najaar 2018 zijn uitgerold. Zo zijn zaken als communicatie, financiën & control, planningen inmiddels vanuit het centrale programma Almere 2.0 gecoördineerd. Planningen worden steeds scherper en in samenwerking met de IT-afdeling van de gemeente Almere is een separaat financieel dashboard ontwikkeld voor het FVA. Mocht de ambitie in de loop van 2019 toch te ambitieus blijken dan zal in de aanloop naar het jaarprogramma 2020 sterkere bijsturing plaatsvinden op de omvang van de aanvragen. Vooralsnog zien we het programma met vertrouwen tegemoet.

9.1 Totale realisatie per project

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie van het totale project betreft tot en met 2018 en wat in de jaren tot en met 2021 nog verwacht wordt te realiseren. Van de totale begroting van € 110,8 miljoen is € 21,6 miljoen gerealiseerd en is € 89,1 miljoen bestemd voor toekomstige uitgaven. Een bedrag van € 0,1 miljoen valt in 2018 vrij ten gunste van de vrije ruimte in het Fonds Verstedelijking Almere. Van de te verwachten dekking van € 135,5 miljoen is ondertussen € 48,2 miljoen werkelijke beschikbaar.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Startjaar	Totale FVA- projectbegroting t/m 2021	Totaal gerealiseerd uit FVA t/m 2018	Vrijval 2018	Beklemd 2019-2021
UITGAVEN					
Proceskosten Almere 2.0	2015	6.317	2.703	13	3.600
Bijdrage organisatie Oosterwold	2015	300	300	0	0
		6.617	3.003	13	3.600
VERSTERKEN HART VAN DE STAD					
Proceskosten programmalijn 1	2017	1.338	482	0	856
1. Station (en omgeving)	2017	7.300	698	0	6.602
2. Almere Centrum	2017	4.200	713	0	3.487
3 Rondje weerwater	2015/2016	17.151	2.594	0	14.557
4. Floriade	2019	4.450	0	0	4.450
4a. Floriade bruggen	2018	3.350	69	0	3.281
4b. Floriade Dialogue	2018	150	0	0	150
		37.939	4.556	0	33.383
VERSTERKEN LEER- EN WERKOMGEVING					
Proceskosten programmalijn 2	2017	1.234	430	55	750
1. Floriade Werkt	2015	2.000	499	0	1.501
2a. Flevo Campus	2017	13.050	2.574	0	10.476
2b. Flevo Campus (toev. Kennisstad Almere)	2016	1.150	349	0	801
3. Internationaal onderwijs	2018	3.000	0	0	3.000
		20.434	3.851	55	16.528
ENERGY ON UPCYCLING					
Proceskosten programmalijn 3	2017	1.346	596	0	750
1. Energiefonds	2015	1.000	241	0	759
2. Transitie stedelijke grondstoffen	2016	520	520	0	0
3. Upcycle perron	2015	1.000	1.000	0	0
4. Stad zonder gas	2017	600	124	0	476
5. Opwaarderen reststromen	2017	6.000	2.391	0	3.609
		10.466	4.872	0	5.594
CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME					
Proceskosten programmalijn 4	2017	1.350	500	0	850
1. Pampushout Zuid	2015	1.350	1.350	0	0
2. Kustzone Poort/Duin	2017	7.700	941	0	6.759
3. Nationaal Park Oostvaardersplassen	2017	9.100	713	0	8.387
4. Eden Holland	2019	10.000	0	0	10.000
		29.500	3.505	0	25.995
VERNIEUWEND WONEN					
Proceskosten programmalijn 5	2017	4.041	1.251	0	2.790
Straatkubus					
		500	485	16	16
BEHEER & ONDERHOUD					
Beheer & onderhoud		1.272	94	0	1.178
Totaal programmalijnen en beheer & onderhoud		104.153	18.613	71	85.485
Totaal uitgaven		110.770	21.617	84	89.085

Omschrijving	Totale FVA- projectbegroting t/m 2021	Totaal gerealiseerd uit FVA t/m 2018	Vrijval 2018	Beklemd 2019-2021
INKOMSTEN				
Beschikbare middelen				
Bijdrage Almere	52.359	28.959		23.400
Bijdrage Almere, grond Oosterwold (1)	753	0		753
Bijdrage Flevoland	45.771	17.876		27.895
Bijdrage Rijk, grondverkoop Oosterwold (2)	36.477	1.335		35.142
Revolverende middelen (3)	184	59		125
Totaal beschikbare middelen	135.545	48.229	84	87.315

1. In 2017 en 2018 is een totaalbijdrage ontvangen aan grondopbrengsten van € 753,186, maar deze is pas in 2019 en 2020 beschikbaar en wordt daarom nog niet als gerealiseerd opgenomen.
2. Dit gaat om de ontvangen bijdrage uit 2016, welke in 2018 beschikbaar is.
In totaal is € 22.347.082 ontvangen t/m 2018.
3. Het totaal aan voorfinanciering Oosterwold bedroeg € 300.000 en geprognostiseerd is dat het restant in de periode 2022-2026 terug wordt betaald.

Uitgaven Fonds 2018

Op vier onderdelen van het fonds hebben uitgaven plaatsgevonden, te weten:

- **Proceskosten Almere 2.0:** Voor de programmakosten is jaarlijks € 0,9 miljoen beschikbaar. In 2018 is dit budget geheel ingezet voor de bestaande programmaorganisatie, maar ook al een deel voor de uitbreiding van de programmaorganisatie (programmanager, programmacontroller, communicatieadviseur, planner). Een klein deel van de middelen die in 2018 niet zijn aangewend vallen conform afspraak vrij ten gunste van het Fonds Verstedelijking Almere en zullen worden betrokken bij het opstellen van het jaarprogramma 2020.
- **Proceskosten programmalijnen.** In totaal is er € 1,0 miljoen aan budget voor proceskosten voor de programmalijnen beschikbaar. De budgetten zijn grotendeels aangewend voor het ontwikkelen en aansturen van de Programmalijnen en de bijbehorende Sleutelprojecten. Niet aangewende middelen vallen, tenzij anders vermeld, vrij in de reserve FVA en zijn vanaf het Jaarprogramma 2020 opnieuw in te zetten.
- **Programma's en Sleutelprojecten.** De Sleutelprojecten zijn in het overgrote deel van start gegaan in 2017. Een klein aantal Sleutelprojecten bouwt voort op projecten die in 2015 of 2016 zijn gestart. De financiële afwijkingen zijn afzonderlijk in de programma's van de programmarekening toegelicht. Niet aangewende middelen zijn, tenzij anders vermeld, vanaf het Jaarprogramma 2020 opnieuw in te zetten binnen het sleutelproject.

Het budget dat vrijvalt, wordt meegenomen in de besluitvorming over toekomstige jaarprogramma's.

Inkomsten Fonds ten behoeve van programma 2018

De reserve Fonds Verstedelijking Almere wordt gevuld met bijdragen van de gemeente Almere, de provincie Flevoland en het Rijk.

- De bijdrage van Almere is afkomstig uit een extra bijdrage gemeentefonds gekoppeld aan de Almere 2.0 opgave en bedraagt € 7,4 mln. De bijdrage uit het gemeentefonds is € 0,1 miljoen hoger dan de begroting. Het jaarlijkse accres wordt achteraf vastgesteld en bedraagt € 0,1 miljoen voor 2017. Deze is gestort in de reserve.
- De gerealiseerde opbrengst bij verkoop van huidig gemeentelijk grondbezit in Almere Oosterveld (ca. 60 ha. exclusief wegen). In 2018 is grond van de gemeente Almere verkocht voor een bedrag van € 353.692.
- De Provincie Flevoland heeft tot en met 2020 in totaal € 31 miljoen gereserveerd voor het FVA. Stortingen in het FVA vinden plaats op basis van projectaanvragen. In de jaren 2016 t/m 2018 is hiervan € 17,9 miljoen in het FVA gestort. In de periode tot en met 2020 resteert dus nog € 13,1 miljoen. Vanaf 2021 is bij de provincie € 6,7 miljoen per jaar beschikbaar.
- Op 19 december 2018 heeft de Provincie besloten bij de afronding van het IFA-programma het restant aan IFA-middelen over te hevelen naar het Fonds Verstedelijking Almere 2.0. Dit betreft een bedrag van € 8,1 miljoen. Voorlopig staat dit bedrag gereserveerd bij de Provincie.
- De bijdrage van het Rijk is afkomstig van de opbrengst van de verkoop standaardkavels in Oosterveld uit 2016 en bedraagt € 1,3 miljoen. De opbrengsten in 2017 en 2018 zijn respectievelijk € 6,7 miljoen en € 14,1 miljoen. Deze bijdragen zijn al gestort in het Fonds Verstedelijking Almere en zijn beschikbaar bij het opstellen van de jaarprogramma's 2020 en verder.
- Revolverende middelen worden tijdelijk beschikbaar gesteld en moeten worden terugbetaald. Vanuit het FVA is in de jaren 2015 en 2016 in totaal € 0,3 mln. beschikbaar gesteld voor de proceskosten Oosterveld. Het ritme van terugbetaling in een jaar is afhankelijk van de opbrengsten in het kostenverhaal Oosterveld in het jaar ervoor.

Vrije ruimte

Zoals uit onderstaande tabel blijkt is er een verwachte financiële ruimte in het gehele meerjarenprogramma van € 24,9 mln. Deze ruimte kan betrokken worden bij besluitvorming over toekomstige jaarprogramma's.

Bedragen x € 1.000

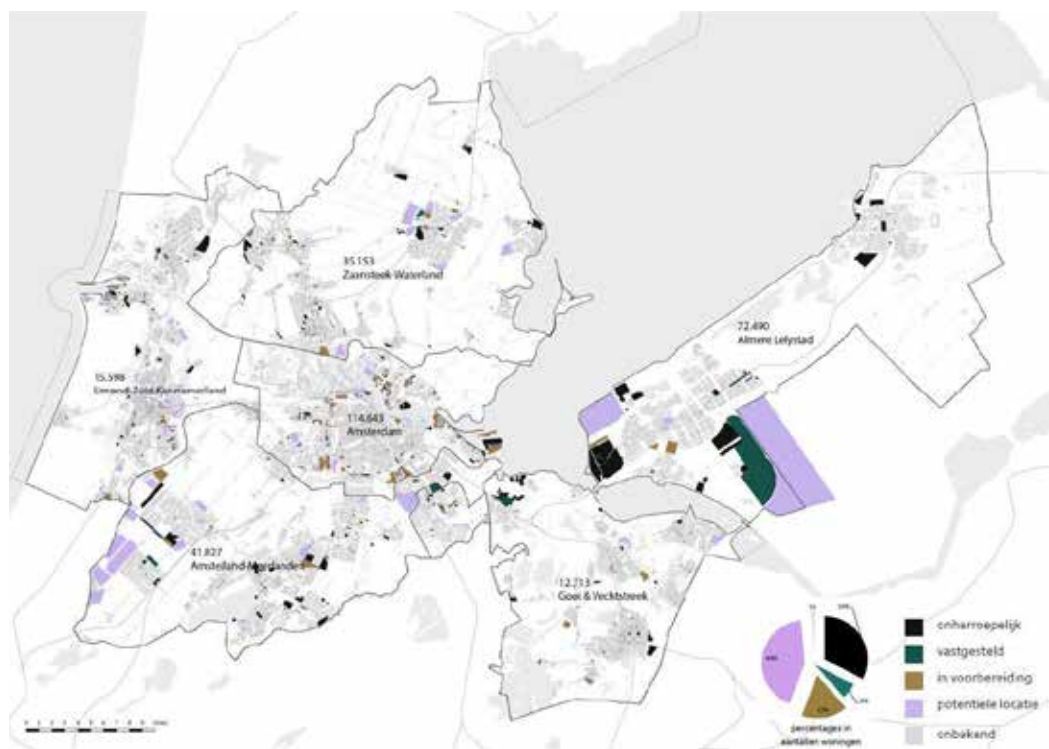
Totale projectbegroting	110.770
Dekking	135.545
Saldo	24.774
Vrijval	84
Totale ruimte	24.859

10

WONINGBOUW EN GEBIEDSONTWIKKELING

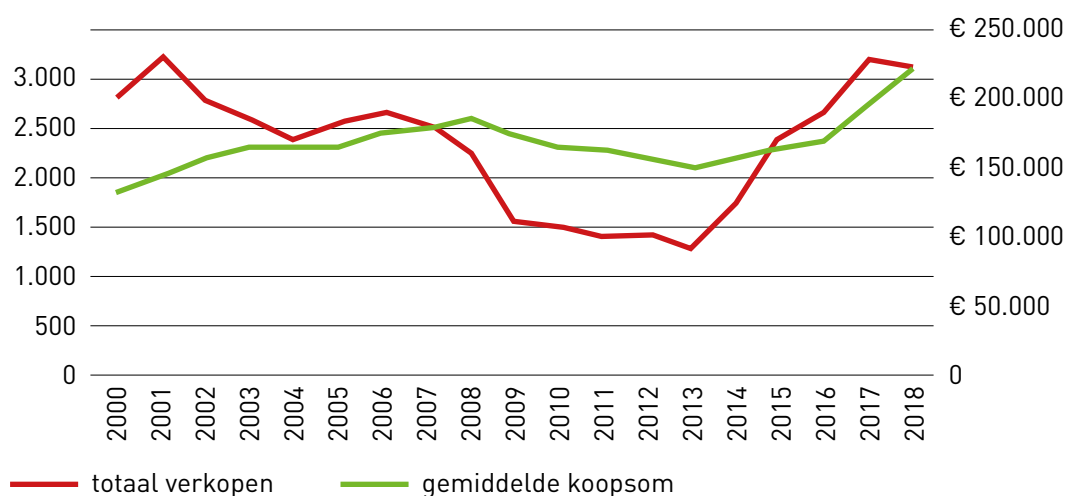
10.1 Woningbouw

Door de gunstige ontwikkeling van de economie neemt die druk op de woningmarkt in de Noordvleugel met het jaar toe. De geprognosticeerde vraag in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) naar extra woningen bedraagt de komende 25 jaar minimaal 230.000. In de MRA is voldoende plancapaciteit om in deze vraag naar woningen te voorzien (297.000 woningen). Het vraagt echter een enorme inspanning van alle gemeenten en andere partijen in de MRA om de plannen te realiseren. De kans op planuitval en vertraging is groot.

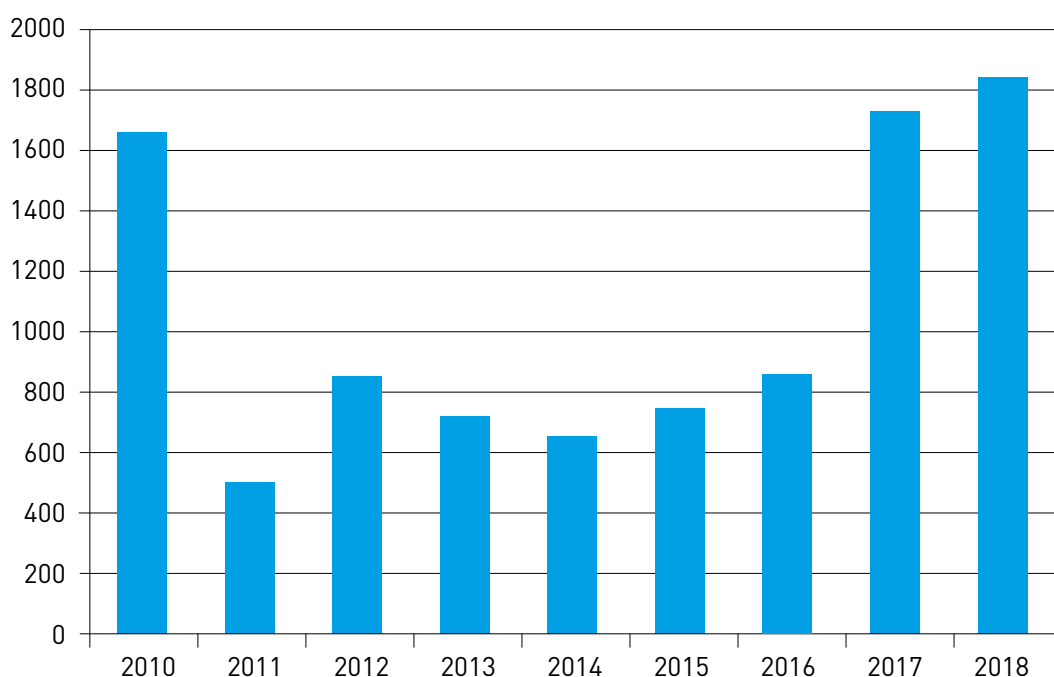
Na de sterke opleving in 2016 en 2017 heeft Almere ook in 2018 een fors positief migratiesaldo. Dit betekent dat er per saldo meer mensen naar Almere verhuizen dan dat er mensen uit Almere vertrekken. Almere heeft vooral een vestigingsoverschot met het buitenland (overwegend arbeidsmigranten) en de regio Amsterdam, waar momenteel veel jonge gezinnen vertrekken.

Het aantal verkopen in de bestaande woningvoorraad kent een stijging sinds 2015. Sindsdien is het aantal verkopen gestabiliseerd. In 2018 zijn circa 3.136 verkopen geregistreerd. De gemiddelde koopsom bedraagt in 2018 € 268.428. Dit is de hoogste gemiddelde koopsom ooit. De gemiddelde koopsom overtreft de gemiddelde vraagprijs.

In Almere zijn in de periode 2010-2018 ruim 9.500 nieuwe woningen bijgebouwd, waarvan 1.882 in 2018¹. Hiermee is ca. 16% van de RRAAM opgave van 60.000 woningen gerealiseerd. Sinds 2015 zien we een stijgende lijn in de toename per jaar. Ook de grondverkopen zijn flink hoger ten opzichte van een jaar eerder. In 2018 werd vanuit actieve grondexploitaties van de Gemeente Almere voor 1.600 woningen grond verkocht. Hier komt de grondverkoop in Oosterwold, het stadscentrum en de Floriadewijk nog bovenop. Na 2010 is het grootste volume gebouwd in Almere Poort en Noorderplassen. Inmiddels wordt ook aan de oostkant van de stad in Nobelhorst en Oosterwold volop gebouwd. De woonmilieus in Almere zijn onderscheidend in de Noordvleugel. Het gaat dan om groenstedelijke, meer landelijke en dorpse woonmilieus en woonmilieus gelegen aan het water die elders in het kerngebied van de Noordvleugel relatief beperkt beschikbaar zijn.

1. Bron: Onderzoek en Statistiek gemeente Almere

Woningbouwproductie Almere, bron: Onderzoek & Statistiek gemeente Almere

10.2 Gebiedsontwikkeling Oosterwold

Het Rijksvastgoedbedrijf, de gemeente Almere en de gemeente Zeewolde werken gezamenlijk aan de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Voor het Almeerse deel van Oosterwold is onder de Crisis- en herstelwet één van de eerste pilots van een Omgevingsplan tot stand gebracht. Het bestemmingsplan met bredere werking is volledig in lijn met de nieuwe Omgevingswet. Oosterwold is één van de meest bijzondere gebiedsontwikkelingen in Nederland. Het gaat om een gebied waarbij geen gedetailleerd uitbreidingsplan is vastgesteld, maar een eenvoudige set van spelregels die een veelheid van particuliere initiatieven mogelijk maakt. Het gebied biedt ruimte voor 15.000 woningen in een groene woonomgeving en voorziet daarmee in de vraag naar groene woonmilieus in de Noordvleugel. Oosterwold zal het ommeland van Almere in de richting van Zeewolde vorm moeten geven. Binnen de spelregels worden initiatiefnemers uitgenodigd om het gebied zelf in te richten met groen, landbouw en wegen. Als afsluiting van de pilotfase is eind 2016 op basis van een uitgebreide evaluatie besloten de gebiedsontwikkeling Oosterwold voort te zetten in de eerste fase op grondgebied van de gemeente Almere.

FOTOGRAAF BEN TE RAA

OOSTERWOLD

Initiatieven

Rode draad voor het gebiedsteam Oosterwold is het faciliteren van initiatieven en het oplossen/ uitwerken van kwesties die daar bij komen kijken. De interesse voor deze organische vorm van gebiedsontwikkeling is en blijft groot. Een aantal feiten op een rijtje:

- Er hebben zich tot en met december 2018 al ruim 2.000 geïnteresseerden gemeld via het intakeformulier op de website. De ervaring tot dusver leert dat ongeveer de helft daadwerkelijk een initiatiefnemer wordt.
- In 2018 zijn 130 Anterieure Overeenkomsten getekend en 226 aanvragen voor een omgevingsvergunning in behandeling genomen.
- Er hebben 212 transacties van grond plaatsgevonden, waaronder 5 transacties op gemeentegrond. Het merendeel van deze kavels betreft standaard wonen kavels, 34 transacties betreffen verkoop aan kavelwegverenigingen, daarnaast nog 5 overige kavels.
- Er zijn inmiddels 206 woningen opgeleverd in Oosterwold (naast de 68 woningen die vóór 2011 op grondgebied van Oosterwold zijn gebouwd).

Archeologie

In 2017 is het archeologisch onderzoek voor de rijksgronden in Oosterwold gestart. De uitvoering van dit onderzoek besloeg heel 2018, de planning is dat het onderzoek in het voorjaar van 2019 kan worden afgerond. In afwachting van de (tussentijdse) resultaten van het archeologisch onderzoek, hebben veel initiatiefnemers gewacht met het intekenen van een kavel en het maken van een ontwikkelplan. Zo hebben zij voorkomen dat zij hun plannen achteraf moesten aanpassen. Voor de meeste velden is inmiddels bekend waar de archeologische vindplaatsen zich bevinden. Bij het intekenen van de nieuwe kavels op deze velden houden initiatiefnemers hiermee rekeningen passen zo mogelijk hun plan aan. Is inpassing van een vindplaats niet mogelijk met een standaardkavel dan zet de gebiedsorganisatie een beperkt aantal landschapskavels in om hiermee meer ruimte voor omgaan met deze vindplaatsen te creëren.

Afvalwater in Oosterwold

In Oosterwold zijn de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk voor de verwerking van afvalwater op hun kavel. Het Waterschap monitort de waterkwaliteit in Oosterwold. Deze wordt beïnvloed door het afvalwater dat via de veelal individuele afvalwatersystemen in Oosterwold wordt geloosd op het oppervlaktewater. Medio 2018 is geconstateerd dat een groot aantal van de aangelegde systemen niet voldeed aan de lozingseisen die door het waterschap zijn opgelegd bij de verlening van vergunningen. Dit raakt de verantwoordelijkheid van de gemeente als het gaat om de zorgplicht voor de inzameling en zuivering van afvalwater.

In 2018 is in nauw overleg tussen gemeente, waterschap en gebiedsorganisatie gezocht naar oplossingen voor de problematiek rondom de waterkwaliteit. Er is onderzoek gedaan naar de oorzaken van het niet voldoende functioneren van bestaande systemen. Mede naar aanleiding daarvan zijn systemen aangepast en verbeterd. Ook werd duidelijk dat het voor de ontwikkeling van Oosterwold niet houdbaar is om voor alle woningen individuele systemen toe te staan. Daarom is eind 2018 door het bestuurlijk overleg besloten om businesscases van collectieve riolerings- en zuiveringssystemen uit te werken.

Uitwerkingsopdracht rollen en verantwoordelijkheden betrokken overheden per fase

In 2018 is onderzoek gedaan naar de rollen, taken en verantwoordelijkheden van partners in de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Daarbij is geconcludeerd dat de ontwikkel- en beheerfase in hoge mate met elkaar verbonden zijn. Met een aanvullend onderzoek zijn de kosten per partner in beeld gebracht. Dit heeft in december 2018 geleid tot het besluit van het bestuurlijk overleg om geen structurele kosten van partners ten laste te brengen van de exploitatiebegroting, maar dat voor incidentele kosten zal worden gekeken of er mogelijkheden zijn om deze te dekken uit de exploitatiebegroting Oosterwold.

Windpark Zeewolde

Naar aanleiding van het bestuurlijk afsprakenkader windpark Zeewolde is in 2018 door het ministerie gewerkt aan een aanvraag van de 17e tranche van de Crisis- en Herstelwet (februari 2019 verstrekt). Doel hiervan is om de gemeente Almere de mogelijkheid te geven eigen beleid te formuleren daar waar het gaat om het treffen van maatregelen aan de woningen binnen de slagschaduwcontouren.

Risico analyse Oosterwold

Mede naar aanleiding van het in beeld brengen van de rollen en verantwoordelijkheden in Oosterwold is in het najaar van 2018 een opdracht verstrekt voor een integrale risicoanalyse in Oosterwold. De risicoanalyse wordt in 2019 afgerond.

Eindgebruikers in Oosterwold

In 2017 werd door het bestuurlijk overleg besloten alleen nog overeenkomsten te sluiten met eindgebruikers. In 2018 was het resultaat van de overgangsregeling goed te merken: de kavels van 7 ontwikkelende partijen die binnen de door de gebiedsorganisatie gestelde termijnen hun plannen konden uitwerken zijn in 2018 notarieel getransporteerd.

Hertaxatie grondprijzen en actualisatie exploitatiebegroting

In de Samenwerkingsovereenkomst Grondoverdracht Rijksgroonden Oosterwold is vastgelegd dat de prijzen in Oosterwold tot stand komen op basis van een taxatie. In maart 2018 heeft het Bestuurlijk Overleg Oosterwold opdracht gegeven tot het uitvoeren van een hertaxatie. Gelet op de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt was het aannemelijk dat de prijzen zouden stijgen. Deze taxatie heeft geleid tot de vaststelling van nieuwe grondprijzen in februari 2019. Tegelijkertijd met de hertaxatie is ook de exploitatiebegroting Oosterwold geactualiseerd. In december 2018 heeft het bestuurlijk overleg Oosterwold besloten deze na vaststelling van de grondprijzen in Oosterwold ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad van Zeewolde en Almere.

10.3 Gebiedsontwikkeling Almere Centrum Weerwater

De inhoudelijke ontwikkelingen staan nader toegelicht in het hoofdstuk over Programmalijn: Hart van de stad.

11

BEREIKBAARHEID

11.1 Stedelijke Bereikbaarheid Almere (SBA)

Door de groei van de stad wordt het onderliggend wegennet in en om Almere steeds zwaarder belast. Het Rijk, de provincie Flevoland en de gemeente Almere werken gezamenlijk aan het verbeteren van het onderliggend wegennet in en om Almere. Totaal wordt € 142,5 miljoen geïnvesteerd. De drie partners dragen financieel 1/3 bij. Leidend principe bij dit programma is dat het mee ademt met tempo en groei van de ruimtelijke ontwikkelingen in Almere. Het lopende programma SBA fase 1a is daarom gekoppeld aan de ontwikkeling van de gebieden Hout en Poort. De verwachting is dat in 2024 het programma SBA 1e fase is afgerond. Een volgende fase van het programma komt in beeld wanneer nieuwe ontwikkelgebieden (zoals Almere Pampus) of een binnenstedelijke verdichtingsopgave actueel worden. De volgende 5 projecten maken onderdeel uit van het programma:

Verbreiding van de N305 Waterlandseweg van 2x1 naar 2x2 rijstroken ter ontsluiting van Almere Hout.

Verbreiding van de N702 Hogering van 2x2 gelijkvloers naar 2x3 ongelijkvloers ter ontsluiting van Almere Poort.

Realisatie van twee nieuwe fietsverbindingen onder de A6 en één fietsverbinding onder de Hogering door om de verschillende stadsdelen van Almere met elkaar te verbinden.

Realisatie gemeentelijke hoofdontsluiting Almere Poort & Almere Hout.

Verkeersmanagement & benutting kruispunten Almere.

Doelstelling

Het wegennet in en om Almere zodanig inrichten dat de stedelijke groei geacommodeerd kan worden.

Resultaten 2018

In 2018 zijn de volgende resultaten geboekt:

- Verbreiding N305 Waterlandseweg is gerealiseerd. De weg is verbreed van 1 naar 2 rijstroken per richting.
- De nieuwe fiets- en voetgangersbrug van de Groene Kathedraal naar Stichtsekanal over de Waterlandseweg is aanbesteed en gegund. Het winnende ontwerp is op de volgende pagina weergegeven.
- De realisatie van de verbreiding N702 Hogering is aanbesteed door de provincie. Er is een aannemer gecontracteerd die de wegverbreding gaat uitvoeren.
- Er zijn verkeerslichten geplaatst op de Poortdreef en Elementendreef.
- De aansluiting van Poort op de Hogering is gerealiseerd.
- De realisatie van de verbreiding Poortdreef bij de A6 is gestart.

WATERLANDSEWEG

Vooruitblik

In 2019 worden de volgende resultaten verwacht:

- Realisatie fiets-/voetgangersbrug over de Waterlandseweg van Stichtsekanal naar Oosterwold/Groene Kathedraal.
- Start realisatie verbreding Hogering.
- Verbreding Poortdreef tussen Olympialaan en A6 is gereed.

- Verbetering ontsluiting Poort Oostzijde door de realisatie van een ontbrekend stuk Godendreef tussen Homeruskwartier en de Hogering.
- Oplevering fiets-/busonderdoorgang van Almere Stad naar Nobelhorst & Almere Hout.
- Aanleg rotondes en verbeterde fietsoversteekmogelijkheden op de Vogelweg ter ontsluiting van Oosterwold.
- Aanleg hoofdfietsroute van Oosterwold via Nobelhorst naar Almere Stad.

11.2 Wegverbreding Schiphol Amsterdam Almere (SAA)

In het kader van programma SAA, wordt de A6 bij Almere verbreed. Het eerste deel van de verbreding, van Amsterdam tot en met Almere Havendreef is gereed. Het tweede deel van de verbreding A6, van Almere Havendreef t/m Almere Buiten is komende zomer klaar. Dan is de wegcapaciteit op de A6 verdubbeld: van 2x2 rijstroken naar 4x2 rijstroken met hoofd- en parallelbanen. Dit geeft een impuls aan de bereikbaarheid van Almere, maar ook aan de Gebiedsontwikkeling Zuidoever Weerwater (o.a. Floriadewijk). De A6 wordt in dit gebied verlaagd en de aansluiting Almere Haven verplaatst. Daardoor lijkt het alsof de A6 op deze locatie verdiept ligt. Hiermee wordt ruimte gemaakt voor de gebiedsontwikkeling Floriade. De nieuwe A6 wordt de eerste volledig energieneutrale snelweg van Nederland. In het knooppunt met de A27 (bij de olifanten) wordt een zonneveld aangelegd. De energie die hiermee wordt opgewekt, wordt gebruikt om alle verlichting en systemen langs de A6 te laten functioneren. Ook worden verschillende duurzame maatregelen toegepast zoals het gebruik van ledverlichting en de toepassing van gerecyclede materialen zoals beton. De A6 wordt volledig met stil asfalt aangelegd.

Over de A6 tussen Almere en Lelystad is in 2016 een besluit genomen om deze te verbreden. Dit jaar wordt het Ontwerp Tracébesluit vastgesteld. In 2020 het Tracébesluit en in 2021 start de realisatiefase.

11.3 Spoor - OV SAAL

Ten behoeve van OV SAAL (Openbaar Vervoer Schiphol Amsterdam Almere Lelystad) wordt station Weesp tot acht sporen. In 2018 zijn hier onderzoeken voor gedaan, en in 2019 wordt hiervoor de meest geschikte variant gekozen is de aanbesteding. In 2028 is de oplevering van deze spooruitbreiding voorzien. Hierdoor kan er vanaf 2029 met hoogfrequent spoorvervoer op de Flevolijn (tussen Amsterdam en Almere) worden gereden.

Binnen het programma "Versterken Hart van de Stad" wordt gewerkt aan het Sleutelproject Station en Stationsomgeving. Het stationskwartier transformeert tot een hoogwaardig knooppunt in het netwerk van de Metropoolregio Amsterdam. Begin 2018 hebben gemeente Almere, NS, ProRail en provincie Flevoland afspraken gemaakt om in de periode tot 2022 (vóór de Floriade) samen de kwaliteit en de beleving van het station te verbeteren, inclusief de daarbij horende pleinen. In 2019 worden de definitieve maatregelen vastgesteld. Daarnaast heeft in 2018 de gemeente een visie en ontwikkelstrategie opgesteld voor het stationskwartier op basis waarvan aan de verbetering van de vestigingscondities wordt gewerkt.

12

TOEKOMSTBESTENDIG ECOLOGISCH SYSTEEM MARKERMEER IJMEER (TBES)

Voor een concurrerende stedelijke regio is het verbeteren van de kwaliteit in en rond het Markermeer-IJmeer noodzakelijk, zowel voor natuur en landschap als voor recreatie en toerisme. Het is zelfs randvoorwaardelijk om buitendijkse verstedelijking in Amsterdam (IJburg) en Almere (Pampus) mogelijk te maken. In de bestuursovereenkomst RRAAM (2013) is het toekomstbeeld als volgt omschreven: “Het Markermeer-IJmeer is een toekomstbestendig ecologisch systeem (TBES) waardoor een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving ontstaat met aantrekkelijke natuur- en recreatiegebieden. Hierbij wordt ook invulling gegeven aan Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Het robuuste ecologische systeem creëert juridische ontwikkelruimte voor onder meer recreatieve, infrastructurele en stedelijke ontwikkelingen in en rond het Markermeer-IJmeer.”

Uit studies is gebleken dat het voor Natura 2000 en KRW doelstellingen nodig is om het natuursysteem gevarieerder en daardoor minder kwetsbaar te maken door middel van heldere ondiepe zones en land-waterovergangen in het Markermeer. De eerste stap is het realiseren van de Marker Wadden. Fase 1 van de Markerwadden is in 2017 afgerond. Daarnaast wordt gewerkt aan het gebied Trintelzand-Enkhuize, een ondiepte nabij het Enkhuizerstrand en natuurvriendelijke oevers aan de Noord-Hollandse kust.

Voorjaar 2017 heeft een brede review plaatsgevonden van de RRAAM afspraken uit 2013. Daarbij is ten aanzien van TBES geconcludeerd dat de verbinding tussen de drie RRAAM opgaven (verbeteren bereikbaarheid, ecologisch systeem en verstedelijking Almere) gaande de uitvoering van deze opgaven minder sterk is geworden. Dit heeft tot gevolg dat binnen de ecologische opgave weliswaar aantrekkelijke projecten worden gerealiseerd maar dat de route naar een volledig Toekomstbestendig Ecologisch Systeem waarin de benodigde planologisch-juridische ruimte voor verstedelijking geborgd is, nog niet helder is.

In 2017 is onderzocht op welke wijze de verbinding tussen de ecologische opgave en de verstedelijkingsopgave weer sterker gelegd kan worden. Dit heeft geresulteerd in het toetreden van Almere en Amsterdam tot deze Stuurgroep. Vervolgens is in 2018 middels het opstellen van een nieuwe werkagenda gepoogd om tot invulling met nieuwe projecten te komen. Daarbij is afgesproken te komen tot een vooronderzoek naar vooroevers bij de Oostvaardersplassen. Zowel op basis van de afspraken in de werkagenda als op basis van de samenwerkingsagenda Amsterdam Almere hebben vernieuwde verkenningen plaatsgevonden hoe het IJmeer meer actief voor de doelen recreatie, economie en verstedelijking rondom het meer ingezet kan worden. Steeds met het doel om ook de ecologie in het gebied te verbeteren. De verkenningen rondom het IJmeer worden in het opstellen van het handelingsperspectief voor de oostflank van de metropoolregio meegenomen.

Colofon

Almere 2.0 is een samenwerking
tussen het Rijk, de provincie
Flevoland en de gemeente Almere

Vormgeving

Tonny Sampiemon

Almere, april 2019

Programma Almere 2.0

Wie goed om zich heen kijkt, ziet dat de Randstad bruist. De woningmarkt floreert, de economie groeit, er komen meer banen en bedrijvigheid. Veel mensen zijn dan ook op zoek naar een plek om te wonen in de Metropoolregio Amsterdam. Almere draagt daar graag aan bij en zal daarom de komende jaren groeien. Maar we doen meer dan alleen huizen bouwen. Met het programma Almere 2.0 investeren we in de kwaliteiten van de stad. Een stad waar inwoners trots op zijn, met plezier leven en zich naar hartenlust kunnen ontplooiën. Een stad waar bedrijven zich graag vestigen en bezoekers verrast worden.

Gemeente Almere, provincie Flevoland en het Rijk werken samen aan het programma Almere 2.0.

Almere 2.0